Jaargang 112. Vrijdag, 16 September 1853. No. 74.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD
voor de Stad en Provincie Groningen.

AANBESTEDING.

Op MAANDAG den 19den September 1853, des middags te 12 uur, in een der appartementen van het Provinciehuis te *Groningen*, zal door den COMMISSARIS DES KONINGS in de Provincie *Groningen*, of, bij deszelfs afwezigheid, door een der LEDEN van de GEDEPUTEERDE STATEN, in het bijzijn van den HOOFD-INGENIEUR van den WATERSTAAT in het Eerste Distrikt, onder nadere approbatie, in het openbaar worden aanbesteed:

Het herleggen en verbreeden van een vak ligte Steenglooijing aan den Uitwierderdijk, *tusschen de hoofden no. 9 en 11, ten noordwesten van* Delfzijl, *in den jare* 1853.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving.

Het Bestek, waarnaar de bovengemelde Aanbesteding zal plaats hebben, zal, boven en behalve in het Provinciehuis te *Groningen*, ter lezing liggen: te *Groningen* in den Doelen, bij de kasteleins VAN DER LAAN, EEKHOFF, wedw. BONTEKOE, TEN HAVE, SPINNOOP en de wedw. DE JONGE, allen aan de Groote Markt; voorts bij den kastelein PLAAT, in het Blaauwe Paard; bij den kastelein VISSER, in de Zon, en J. A. HEIKENS, in de Zwaan; bij de wedw. N. DE MULDER, in het Wapen van Amsterdam; bij de wedw. HANSEN, op den hoek van het Ameland; in de Stads Herberg en in de Slingerij, buiten de Apoort; bij den kastelein MIDDELKOSTER, bij de Ebbingepoort, en bij R. R. ELEMA, in de Altena; te *Zoutkamp* bij den kastelein KNOL; te *Warffhuizen* bij A. NANNINGA; te *Winsum* bij de wedw. WIERSEMA; te *Bedum* in het Gemeentehuis; te *Onderdendam* in het Zijlvesterhuis en bij den kastelein JAN KNOOP PATHUIS; te *Appingedam* bij de kasteleins EVERS, WIERSUM en HOUWING; te *Delfzijl* bij de kasteleins TER STEEG, HAZENHOEK, HEMMES, S. J. DE VRIES en de wedw. WEITS; te *Ten Boer* in het Gemeentehuis en bij den kastelein A. LINTHORST, te *Kuakheem*; te *Termunterzijl* bij den Zijlwaarder; te *Martenshoek* bij de wedw. MEURS; te *Zuidbroek* bij den kastelein MONKHORST; te *Winschoten* bij de wedw. WISSEMAN en den kastelein K. FOLKERS; te *Nieuwe Schans* bij den kastelein ROSE; te *Veendam* in het Gemeentehuis; te *Grijpskerk* bij de wedw. DE BOER; te *Zuidhorn* in het Gemeentehuis; te *Noordhorn* bij den kastelein A. H. WIBRINGA, te Usquert, en te Oude Pekela in het Gemeentehuis.

Nadere informatiën en aanwijzing in loco kunnen worden aangevraagd bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat en bij den Ingenieur N. J. VAN DER LEE, te *Groningen*.

GRONINGEN, 9 September 1853.

De Commissaris des Konings voornd.:
I. A. VAN ROIJEN.

AANGIFTE VOOR DE KERMIS.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* verwittigen degenen, die op de aanstaande **HERFSTKERMIS** eene **PLAATS** verlangen voor eene **HOUTEN** of **LINNEN KRAAM**, eene **OVERDEKTE** of **ONOVERDEKTE TAFEL** of **STAL**, of op den **OPEN GROND**, dat zij zich moeten aangeven bij den MARKTMEESTER, die daartoe zitting zal houden op MAANDAG den 19den September 1853, ter SECRETARIJ der Gemeente in het Raadhuis alhier, des voormiddags van negen tot twaalf uur en des namiddags van drie tot vijf uur; — bij welke aangifte het STEDE- en WAAKGELD terstond zal moeten worden voldaan; — voorts, dat, ingevolge art. 3 van het Reglement op het houden der Kermissen te *Groningen*, gepubliceerd den 9den Januarij 1840, tot de LOTING **niet** zullen worden toegelaten:

1) Degenen, die verzuimd hebben bovengemelde AANGIFTE te doen;

2) Degenen, die het verschuldigde STEDE- en WAAKGELD niet dadelijk bij de aangifte ter bekoming eener STANDPLAATS hebben betaald; — en eindelijk, dat het, ingevolge art. 37 van het gemelde reglement, niet dan in bijzondere gevallen, doch nimmer na het inluiden der Kermis, door Burgemeester en Wethouders vergund mag worden op de Kermis voor te staan aan iemand, die aan de LOTING *geen* deel genomen heeft.

Wijders wordt ter kennis van de belanghebbenden gebragt, dat, overeenkomstig art. 30 der wet van den 21sten Mei 1819 (*Staatsblad* no. 34), de Marktmeester op de Markt geen Patentpligtige ter uitoefening van zijn' handel of bedrijf, hetzij met of zonder Loodsen, Tenten, Kramen of Stallen zal mogen toelaten, tenzij hem Marktmeester gebleken zij, dat deze daartoe van een Patent is voorzien.

GRONINGEN, 5 September 1853.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der Gemeente *Groningen*, —

Overwegende, dat zich eenige gevallen van **CHOLERA** hebben voorgedaan te **ROTTERDAM**, en het niet onmogelijk is te achten, dat die ziekte zich verder in *Nederland* zal verspreiden en ook in deze Gemeente zal kunnen doordringen;

Overwegende, dat **zindelijkheid** een der voornaamste behoedmiddelen is tegen het ontstaan en de verspreiding der gemelde Epidemie, en dus het reinhouden van de Gebouwen door de Ingezetenen, en van de Straten enz. van wege het Bestuur, aanbevelenswaardig en noodzakelijk is;

Gelet op art. 78 van het Reglement van Politie, —

Hebben besloten te bepalen, dat **binnen 8 dagen na heden door of van wege de Ingezetenen, die zulks aangaat, de wanden tusschen de huizen in deze Gemeente zullen moeten worden geschoond.**

Worden de voorts de Ingezetenen uitgenoodigd en aangemaand, om door inachtneming van reinheid en zindelijkheid, zoo binnen hunne gebouwen als daar buiten, voor zoover dit aan hunne zorg is aanbevolen, het hunne aan te wenden tot voorkoming, zoo mogelijk, van de gevreesde ziekte.

En zal dit besluit ter kennis van de Ingezetenen worden gebragt door plaatsing in de *Groninger Courant* en aanplakking waar het behoort.

GRONINGEN, 12 September 1853.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

RAADSVERGADERING,
Zaturdag den 17den September 1853, des voormiddags te 11 uur.

NIEUWSTIJDINGEN.

TURKIJE.

Uit Smirna wordt van den 31sten Aug. het volgende gemeld: Volgens berigten uit Damascus van den 4den, en uit Aleppo van den 12den Aug., waren daar onlusten van eene godsdienstig-fanatieke strekking uitgebroken. Te Damascus werden de Engelsche en Fransche consuls beleedigd, en ter naauwernood was de overheid daar bij magte, hun voldoening te verschaffen. Te Aleppo werden twee fanatieke primaten in hechtenis genomen. — De stad Ispahan, in Perzië, moet den 11den Julij door eene aardbeving voor een gedeelte verwoest zijn.

— De bekende Spaansche generaal *Prim* was, met een talrijk gevolg, naar Schumla vertrokken, ten einde zich bezig te houden met het in weerbaren toestand brengen van de Turksche krijgsmagt. De Porte had een stoomvaartuig ter zijner beschikking gesteld; doch hij had verkozen, den togt te land te doen, over Adrianopel.

— Te Weenen ontvangen berigten bevestigen het, dat de Keizer van Rusland de door Turkije in de Weener voorstellen geëischte wijzigingen bepaaldelijk verworpen heeft. Men ziet de verschijning van een nieuw Russisch memorandum te gemoet.

ITALIE.

In de berigten uit Turyn van den 7den dezer leest men: „Op een onzer openbare pleinen is een obelisk opgerigt als gedenkteeken der wet waarbij de onder onze constitutionele staatsinrigting niet langer bestaanbare kerkelijke regtspraak der geestelijkheid afgeschaft is. Dit gedenkteeken is thans onthuld. De namen van al de gemeentebesturen die tot de bekostiging van hetzelve hebben bijgedragen, staan er op gegrift."

DUITSCHLAND.

In Pruissen heerscht eene bijna volmaakte politieke windstilte. De tolconferentiën brengen zoo goed als niets tot stand. Oostenrijk werkt indirect op de beraadslagingen door middel van de staten der coalitie. In Hamburg is men tegen het tarief van het tolverbond, en wil ook geen entrepôt hebben, uit vrees voor de Pruissische bureaucratie.

— Prins *Christiaan* van Denemarken, den vermoedelijken troonopvolger, is eene jaarlijksche appanage van 50,000 rijksdaalders toegelegd.

Den 20sten Augustus heeft het Deensch ministerie van binnenlandsche zaken eene wet wegens concessie tot het aanleggen van een' ijzeren spoorweg van Koppenhage naar Elseneur publiek gemaakt.

— Het bevestigt zich (zooals reeds voorloopig gemeld werd), dat men de Hongaarsche kroon, den mantel van *St. Stephanus* en de overige kroonings-insignia, welke sedert geruimen tijd verloren waren geraakt, teruggevonden heeft te Orsowa, in het zoogenaamd Banaat, niet ver van Temeswar. Zoodra de luitenant-generaal, graaf *Coronini*, gouverneur van den Banaat, berigt van deze ontdekking had verkregen, begaf hij zich naar de plaats zelve en zag, dat al de kostbaarheden, met inbegrip van de kroon, geheel onbeschadigd waren. Alleen was de mantel, welke *St. Stephanus*, de eerste Koning van Hongarije, had gedragen, een weinig beschadigd door de vochtigheid der plaats, alwaar de kleinoodiën waren verborgen gehouden. De graaf *Coronini* liet aanstonds deze voorwerpen onder een sterk geleide op de stoomboot *Albrecht* inschepen, om ze naar Weenen te brengen. Deze ontdekking is daarom van gewigt, omdat de Hongaren buitengewoon zich hechten aan deze kostbaarheden en sedert eeuwen geen hunner vorsten als wettig beschouwen, welke niet in het bezit is van deze insignia van het koningschap.

— Keizer *Nicolaas* zal den 20sten dezer te Warschau en den 23sten daaraanvolgende te Olmutz arriveren. De rijkskanselier *von Nesselrode*, alsmede de heer *von Meijendorf* zullen den Keizer aldaar vergezellen.

Ook de Koning van Pruissen zal te Olmutz komen.

— Te Warschau heerscht de loop en sleept vele slagtoffers ten grave; alle levensmiddelen zijn in prijs gerezen en de nood der geringe klassen is zeer groot.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 11 September.

Laatstl. Woensdag is in de Westminster abdij het standbeeld van sir *Robert Peel* opgerigt. Hetzelve is te Rome vervaardigd; is levensgroot, van zuiver wit marmer en staat op een blaauw geaderd marmeren voetstuk. De staatsman wordt voorgesteld met eene rol papier in de regterhand, waarmede hij in het parlement verschijnt.

— Op het voorbeeld der mannelijke werklieden, hebben thans ook de vele honderd naaisters, die voor groote exporterende handelshuizen werkzaam zijn, den arbeid gestaakt, dien zij niet willen hervatten dan nadat hoogere dagloonen zijn ingewilligd.

— Het landgoed Islay, in Schotland, het uitgestrektste dat immer in Engeland ten openbaren verkoop is aangeboden, is dezer dagen te Edinburg gekocht door den heer *Morrisson*, deelhebber der handels-firma *Morrisson, Dillon & Co.*, te Londen, voor den prijs van £ 451,000 (*f* 5,412,000); zijn mededinger, die tot 450,000 £ heeft opgeboden, was de heer *James Baird*, van Gatsherrie, lid van het parlement voor Falkirk.

— Men heeft berigten uit de Vereenigde Staten. Het Nederl. oorlogsschip *Amsterdam*, te New-York aangekomen, bevatte eene groote hoeveelheid goederen voor het nieuwe kristallen paleis aldaar. Genoemd schip zou, na een verblijf van eenige weken, voor New-York, naar Venezuela stevenen.

De gele koorts woedde nog hevig te Nieuw-Orleans, zoodat er op één dag gemiddeld 300 menschen stierven. Men had buitengewone maatregelen van voorzorg genomen; zoo werden dagelijks 400 kanonschoten gedaan, en zuiveringsmiddelen op groote schaal aangewend, doch nog zonder baat. Daarenboven werd het getal beschikbare handen tot het uitvoeren van al die maatregelen ontoereikend.

Van den 14den. Flaauwe beurs op berigten uit Petersburg.

— De schier uitsluitende brandstof van Groot-Brittanje de steenkolen, is sinds vier maanden nagenoeg 70 pCt. in prijs gestegen. Op de Theems aan boord van het schip gekocht, kost deze brandstof tegenwoordig 25 sh. per ton. Het verbruik van steenkolen in de Londensche gasfabrijken en andere groote etablissementen is tot eene hoeveelheid van bijna 4 millioen tonnen 's jaars geklommen. Daarbij kan men nog voegen de dagelijks toenemende behoefte der tallooze handels- en oorlogstoomschepen.

— Mevrouw *Harriet Beecher Stowe* heeft zich te Liverpool ingescheept, om naar haar vaderland terug te keeren.

FRANKRIJK.

PARIJS, 11 September.

Het berigt nopens de reis des Keizers bevestigt zich. Z. M. zal op den 20sten dezer van St. Cloud vertrekken en achtereenvolgens Rijssel, Valenciennes, Boulogne, Abbeville, Amiens en ook Arras bezoeken.

— De *Moniteur* behelst heden eene nota, waarin de regering plegtiglijk verklaart, dat zij niet meer dan 419,000 hectoliters graan in Engeland heeft doen aankoopen, ten dienste van het approvisionnement voor het leger en de vloot. Het is slechts de bedoeling der regering om door algemeene maatregelen de bedrijvigheid in den handel te vergemakkelijken.

— In de omstreken van Cauterets (Opper-Vienne) is den 6den Sept. sneeuw gevallen en zijn de huizen er mede bedekt.

Van den 12den. Gisteren zijn van 4 uur des ochtends tot 10 uur des avonds niet minder dan 77,824 rijtuigen van allerlei soort door de beide barrières van Passy en l'Etoile gereden. Men herinnert zich niet, dat ooit zulk eene groote drukte geheerscht heeft.

BELGIE.

BRUSSEL, 12 September.

Het congres voor de zeevaart- en weêrkundige waarnemingen heeft zijne werkzaamheden volbragt. De Deensche vertegenwoordiger, de heer *Rothe*, is nog tijdig genoeg gekomen om kennis te krijgen van de genomen besluiten, waaraan hij zijne volkomen goedkeuring heeft geschonken. Spanje alleen was niet vertegenwoordigd onder de natiën wier schepen thans de wereldzee bevaren. Het rapport, door de heeren *Naucy* en *Beechy*, in het Fransch en Engelsch gesteld, zal worden gedrukt met de notulen der vergaderingen en de vastgestelde modellen der verschillende tafels.

— De staatscommissie belast met een onderzoek betreffende het onderwijs in den landbouw, heeft dezer dagen hare taak volbragt. Zij oordeelt dat de van staatswege in België opgerigte landbouwscholen niet zooveel vruchten opleveren als gehoopt werd en bij hetgeen van staatswege aan dezelve te koste wordt gelegd mogt worden verwacht. Naar haar oordeel, moeten die scholen vooral de strekking hebben om aan gegoede lieden kennis van het landbedrijf en smaak daarvoor te geven, ten einde wetenschap en kapitaal beide aan den vooruitgang van den landbouw dienstbaar worden. Het is dwaas, zegt de commissie, de theorie te leeren aan degenen die geene middelen hebben om zelven haar in werking te brengen. Zij stelt derhalve voor, de zes bestaande scholen voor het middelbaar onderwijs in den landbouw, te vervangen door ééne landbouwkundige hoogeschool, verbonden met eene proef-boerderij; het aantal scholen voor de practische opleiding tot het landbedrijf met twee te vermeerderen, die naar een ander plan dan de bestaande zouden ingerigt moeten zijn; en de scholen voor tuinbouw en boomkweekerij op den tegenwoordigen voet te houden.

NEDERLAND.

's GRAVENHAGE, 13 September.

Men verneemt dat de Koning bereids bekrachtigd heeft het wetsontwerp tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen. Deze wet zal dienvolgens spoedig worden uitgevaardigd.

— Z. M. heeft tot ridders met de ster van de orde der Eikenkroon benoemd, den generaal-majoor *Duycker* en den generaal *Rolin*, adjudant van Z. M. den Keizer der Franschen; en voorts tot kommandeur dier orde, den heer *Favé*, ordonnansofficier van Z. M. den Keizer der Franschen.

— Bij het departement van oorlog worden *tot aan het eind der loopende maand*, aanzoeken aangenomen om als paardenarts der derde klasse bij het leger hier te lande geplaatst te worden; de vereischten en voorwaarden worden in eene in de Staatsct. van heden geplaatste aankondiging aangewezen.

— Volgens ontvangen berigt, is den 9den dezer, na een' gunstigen overtogt, met eene stoomboot een derde kabel voor een' onderzeeschen telegraaf te Scheveningen aangebragt. Na het bevestigen van dien kabel aan den grooten verbindingskabel zoo hier als aan de Engelsche kust, werd de gemeenschap ook met die lijn tusschen 's Gravenhage en Londen vastgesteld op denzelfden dag, 's namiddags te drie uur.

(Eenige weken geleden, werd men eensklaps verhinderd met een' der metalen kabels van de onderzeesche telegraaf tusschen Scheveningen en Oxfordness te werken. Onmiddellijk met eene stoomboot van de Engelsche naar de Nederlandsche kust een naauwgezet onderzoek op zee ingesteld zijnde, ontdekte men, op eenen afstand van 2 Eng. mijlen van het Scheveningsche strand, dat een der kabels was doorgehakt. Van deze bevinding eene aanklagt bij de bevoegde autoriteit ingediend zijnde, is daarvan proces-verbaal opgemaakt en aan de justitie opgezonden. Naar men verneemt, is reeds terstond een gestreng onderzoek naar de daders ingesteld. Het is zeer te wenschen, dat deze zullen kunnen worden ontdekt.)

— In den Franschen *Moniteur* van den 11den dezer is een berigt uit Nederland opgenomen, betreffende het aldaar bij Zeyst gevestigde kamp en de wijze, waarop de Fransche hoofd-officieren *Rolin* en *Favé* aldaar door Z. M. den Koning der Nederlanden zijn ontvangen. Dit berigt houdt in, dat de genoemde officieren met de meest mogelijke onderscheiding zijn bejegend, eensdeels als behoorende tot het Fransche leger, doch ook anderdeels, als verbonden aan den persoon des Keizers; — dat hunne tenten in het kamp zeer nabij die des Konings zijn geplaatst en zij aan de tafel van Z. M. eene eereplaats bekleeden.

Verder behelst dat berigt bijzonderheden omtrent den eersten door die officieren bijgewoonden maaltijd en een door Z. M. den Koning op den Keizer der Franschen ingestelden feestdronk, waarbij de Koning onder anderen hulde heeft gedaan aan de door den laatstgemelden Monarch aan de maatschappij in 't algemeen en Frankrijk in 't bijzonder bewezene gewigtige diensten. De Koning heeft zich bij die gelegenheid van de Fransche taal bediend en, volgens den *Moniteur*, daardoor eene uitzondering gemaakt op zijne vaste gewoonte, om bij het instellen van feestdronken als anderzins, zich alleen in het Nederduitsch uit te drukken.

Voorts deelt de *Moniteur* bijzonderheden mede nopens de voorstelling van den Prins *van Oranje* aan de troepen; — van de inrigting van het kamp, en het aantal der daarin gelegerde manschappen. De omstandigheid, dat het genoemde kamp in 1804 en 1805 door Fransche troepen is betrokken geweest, onder den generaal *Marmont*, welke troepen aldaar eene hooge aarden pyramide hebben opgeworpen, wordt in den *Moniteur* evenmin vergeten, als dat de Hollandsche officieren, die in der tijd aan de roemrijkste krijgsverrigtingen van het Fransche keizerrijk hebben deelgenomen, in Nederland in hooge achting staan, en dat land zich als 't ware met fierheid op hun bezit verheft.

AMSTERDAM, 13 September.

Wij zijn onderrigt, dat in verband met de plotselinge uitbreiding der afdeelingen van het metalen kruis op het voorbeeld van Amsterdam door het geheele land — een hoofdbestuur gevestigd is te 's Gravenhage, bestaande uit: Z. Exc. baron *Schimmelpenninck van der Oye*, opperhofmaarschalk des Konings; den heer *van Dam van Isselt*, lid van de 1ste Kamer der Staten Generaal; den heer mr. *Diemont van Langerack*; Z. Exc. de luitenant-generaal, baron *Nepveu*; Z. Exc. den vice-admiraal *Koopman*; den heer kolonel baron *van Geen*; den heer *G. Falck*, thesaurier des Konings, en den heer mr. *J. H. Burlage*, te Amsterdam.

— Heden namiddag ten 1 ure werd de *tentoonstelling van bouwmaterialen*, van wege de *vereeniging voor volksvlijt* en de maatschappij: *tot bevordering der bouwkunst*, in de militiezaal plegtig geopend met eene redevoering van den heer dr. *Sarphati*, als voorzitter der vereeniging voornoemd. Spr. schetste in het eerste gedeelte zijner rede de aanleiding tot het houden dier tentoonstelling, en betoogde vervolgens het nut van de kennis der bouwmaterialen voor de geschiedenis, de kunst en de wetenschap. Spr. stipte kortelijk aan, wat de Londensche tentoonstelling ook voor Nederland geweest is, welk een band expositiën tot vereeniging vormen, hoe het hier te lande steeds aan de gelegenheid ontbrak, om te *zien* en *gezien te worden*, en hoe het plan tot het houden eener expositie in korten tijd tot verwezenlijking opgekomen, de ondersteuning van Z. M. den Koning en Prins *Frederik der Nederlanden*, en ook buitenlands aanmoediging mogt verwerven.

— Heden is op den Rijnspoorweg, even voorbij Driebergen, met den trein die te 2½ uur alhier aankwam, een man overreden, die onmiddellijk verpletterd was. De aanleiding tot dit ongeval is nog niet bekend.

— Uit Utrecht wordt gemeld, dat de heer *Zwijsen*, „aartsbisschop van Utrecht," den 8sten dezer aldaar is gearriveerd, om Z. M. den Koning, bij Hds. komst op den 14den, te complimenteren.

— Als eene voorzeker hoogst zeldzame bijzonderheid vermelden wij, dat in het Nederl. Israëlietisch oude-mannen- en vrouwenhuis alhier, eergisteren avond te 11 uur is overleden *Mozes Zwart*, oud 86-, en een half uur later zijne vrouw *Naaltje de Vries*, oud 83 jaren, gehuwd geweest sedert 1801, welk echtpaar sedert 1846 in genoemd gesticht werd verpleegd, alwaar het in 1851 zijne gouden bruiloft vierde. Gedurende de 52 jaren van hunnen echt, waren zij dus slechts een half uur gescheiden.

— De Hollandsche flotille, welke, onder bevel van den schout-bij-nacht *Bouricius*, haar station voor Smirna zal nemen, zal bestaan uit de fregatten *Prins van Oranje* van 60, de *Doggersbank* van 60, de *Palembang* van 40, de korvet *de Zeehond* van 12, de goelet *Macassar* van 6 en de stoombooten *Amsterdam* van 15 en *Soembing* van 4 kanonnen.

— Uit goede bron wordt verzekerd, dat bij het Nederl. gouvernement het plan bestaat, om nog in den loop dezer

maand zijn besluit omtrent de aanvraag der Zeeuw-Hollandsche spoorweg-concessie kenbaar te maken.

— Uit Luxemburg wordt geschreven, dat men vreesde voor een' *coup d'état*, of eene wijziging der grondwet. Omtrent het nieuwe kabinet is niets bekend.

UTRECHT, 14 September.

Heden morgen heeft Z. M. zijn' plegtigen intogt binnen Utrecht gedaan. Eene ontelbare schare had zich reeds vroegtijdig op weg begeven, ten einde den geliefden Vorst, die te 8½ uur, omringd en gevolgd door de eerewachten uit de burgers en uit de studenten, van de Bilt was vertrokken, den eersten welkomstgroet te brengen.

Bij de Gildbrug gekomen, werd Z. M. ontvangen door de stedelijke regering en het studentenkorps te voet, terwijl de stedelijke schutterij met hare muzijk, nabij de stedelijke regering, bij de gezegde eerepoort was geplaatst. Nadat Z. M. door den heer burgemeester met eene aanspraak was verwelkomd, begaf te trein voor den plegtigen intogt in de stad zich op weg.

Van het oogenblik af dat de heer burgemeester Z. M. had toegesproken en de trein zich in beweging zette, werd het geschut gelost en werden er salutschoten gedaan tot dat Z. M. het hôtel van hoogstdeszelfs commissaris had bereikt. Op hetzelfde oogenblik dat het geschut zich deed hooren, werden al de klokken van den dom-toren geluid, waarmede werd voortgegaan gedurende het lossen der salutschoten.

Aan het einde der Voorstraat, waar van wege de stad een kolossale en prachtige eerepoort was opgerigt, werd Z. M. verrast door het gezang van een groot aantal kinderen, behoorende tot de verschillende Hervormde armenscholen dezer stad.

In de Pieterstraat werd Zijne Maj. opgewacht door de kinderen van de bijzondere school der 1ste klasse, in het wit gekleed, met bloemkorfjes in de hand, terwijl zij den geliefden Vorst onder het aanheffen van een toepasselijk lied, met bloemen bestrooiden, welke bewijzen van liefde en gehechtheid door Z. M. met allezins blijkbaar welgevallen werden ontvangen.

Van alle huizen, *welligt* met zeer enkele uitzonderingen, wapperen vlaggen: hier oranje, wit en blaauw, daar rood, wit en blaauw met oranje wimpels, elders uitsluitend oranje. Het geheel is schitterend, ja wij durven zeggen, zoo als nog nimmer hier werd gezien.

KAMP VAN ZEIST, 13 September.

Gisteren hebben de troepen in het kamp gewone infanterie-exercitiën gehouden, onder bevel van Z. M. den Koning, en zijn omstreeks 10 uur, na voor Z. M. gedefileerd te hebben, weder ingerukt.

Heden hebben voor het laatst groote evolutiën in het vuur plaats.

Morgen ochtend te 8 uur vertrekt Z. M. uit het kamp naar Utrecht.

Den 16den dezer verlaten alle troepen het kamp.

APELDOORN, 11 September.

Gisteren morgen heeft de generaal jhr. *Storm de Grave*, kommandant van het kamp bij Reijen, het dorp Reijen verlaten, zich begevende naar Hannover, om aldaar de bondstroepen te inspecteren.

Het bevel is tot den 16den dezer opgedragen aan den kolonel-adjudant des Konings, baron *van Heerdt tot Heerdt*, kommanderende het 4de regement dragonders, te Oosterhout in kantonnement.

LEEUWARDEN, 12 September.

Heden morgen te 9 uur werd ter stads secretarij alhier de inteekening opengesteld voor de stedelijke geldleening ad *f* 147.000, tegen 4 pCt., die strekken moet om de tegenwoordige schuld, rentende 5 en 4½ pCt., te delgen. Reeds voor het bepaalde uur waren onderscheidene personen aanwezig. Er werd terstond ingeschreven voor *f* 290.000. Er konde alzoo slechts een gedeelte der inschrijvingen worden aangenomen; zij, die houders van de tegenwoordige obligatiën ten laste der stad waren, kwamen echter, volgens het plan der geldleening, het eerst in aanmerking.

— Naar men verneemt, zijn op eene aanbevelingslijst van kandidaten, ter vervulling van eene der drie vakatures van raadsheer, opgemaakt door het provinciaal geregtshof van Friesland, geplaatst de navolgende heeren: mrs. *C. Sleeswijk Vening*, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal en regter in de arrondissements-regtbank te Leeuwarden; *C. C. C. Warmolts* en *S. W. Tromp*, procureurs bij het provinciaal geregtshof; jonkheer mr. *S. W. H. A. van Beijma thoe Kingma*, regter in de arrondissements-regtbank te Leeuwarden; *C. J. van der Veen*, lid der gedeputeerde staten van de provincie Friesland, en *G. E. Le Maire*, regter in de arrondissements-regtbank te Heerenveen.

HARLINGEN, 11 September.

Nadat er reeds drie stoomschepen in de vaart van hier op Engeland, gedurende dezen zomer, gebezigd werden, is in den loop dezer week nog een tweetal daarbij gekomen, namelijk *the Queen*, en *Lion*. Het eerste is eene door aandeelhouders aangekochte Engelsche stoomboot. Het laatste is zeer veel vergroot, en heeft gisteren de vaart van hier op Londen hervat.

(Wij voegen hier bij, dat nu reeds o. a. op het eiland Texel aanzienlijke aankoopen zijn bedongen van lammeren, die in het aanstaande voorjaar nog geboren moeten worden.)

ASSEN, 14 September.

Met vreugde verneemt men dat het thans vrij zeker is, dat het gevorderde waarborg-kapitaal voor de uitvoering van het Drentsche Veen- en Midden-Kanaal weldra zal gestort worden, en dat dus de waarschijnlijkheid, dat deze hoogst nuttige en zeer gewenschte onderneming zal worden doorgezet, van dag tot dag toeneemt. (*Dr. Ct.*)

— Van de 29 ter voorbehoeding tegen de besmettelijke longziekte op den 20sten der vorige maand door den veearts *Hubenet* te Dwingelo ingeënte runderen van *D. C. Dirks*, te Nijeveen, hebben nu reeds 22 gezwollene staarten, en van de 15 bij die gelegenheid door hem ingeënte runderen van *P. J. Luchies* hebben 11 eveneens gezwollene staarten. — Alle deze runderen zijn ingeënt met stof, genomen van eene gedoode longzieke koe van *D. C. Dirks*. — Op den stal van *Luchies* heeft zich den 2den dag na de kunstbewerking nog bij eene koe de ziekte geopenbaard. Overigens genieten de runderen van den eersten zoowel als van den laatsten eene volkomene gezondheid. Bij *Luchies* had de ziekte reeds eenigen tijd onder de runderen bestaan, terwijl *Dirks* bijna onmiddellijk nadat hij van het bestaan der longziekte kennis droeg, tot de inenting heeft besloten, waarom dan ook de loop der zaken zoo veel te gunstiger is bij den laatsten als bij den eersten. — Met zeer veel grond echter mag men hopen, dat beide veehouders met eene zeer geringe schade van deze ramp ontslagen zullen worden.

GRONINGEN, 15 September.

Bij de heden gehoudene verkiezing voor een lid van den gemeenteraad zijn 568 stembiljetten ingekomen van de 1718 kiesgeregtigden.

— Bij Zijner Majesteits besluit van den 9den dezer is benoemd tot notaris te Ezinge, arrondissement Groningen, jhr. mr. R. M. A. DE MAREES VAN SWINDEREN, kandidaat-notaris en plaatsvervangend kantonregter te Zuidhorn.

— Bij besluit van den commissaris des Konings, d.d. 13den dezer, is de thans nog bestaande kring van besmetting opgeheven rondom den veestal van de wedw. H. VAN DER MOLEN, te Pieterburen, doordien ook aldaar sedert den bepaalden termijn geene gevallen van longziekte zijn waargenomen.

— Bij den tuinman W. KEULEN, aan de Kruidlaan alhier, prijkt thans een druivenboom met bijna 400 trossen druiven, waaronder van 7½ oncen. Een der vruchtdragende stammen is slechts ruim drie jaren oud.

— Gisteren morgen is uit de redoutes bij Helpman levenloos opgehaald het lijk van J. W. D., gewoond hebbende hier ter stede. De ongelukkige had zijne handen met een' zakdoek vastgebonden; hij was den vorigen avond nog door onderscheidene personen op den straatweg buiten de Heerepoort gezien. In een zijner kleedingstukken vond men eene portefeuille, waarin de redenen van zijne daad waren opgegeven. Hij laat drie kinderen na, waarvan het jongste slechts 5 weken oud is.

— Men verzoekt ons het volgende over te nemen uit het weekblad *Gelderland:*

„Met blijdschap begroeten wij het keurige dichtbundeltje, waarmede onze voormalige stadgenoot dr. BENNINK JANSSONIUS onze dames begiftigde. Zijn *Vrouwenleven, zangen des geloofs en der liefde* (*Groningen*, VAN ZWERDEN), bevat een' kleinen schat van liefelijke, Christelijke gedichten, en de smaakvolle uitvoering van het vriendelijke boekje zal het zeker, als onkostbaar geschenk, in de handen van menige jeugdige schoone brengen."

— Het sub-kantoor te *Ter Apel*, gemeente Vlagtwedde, is volgens besluit van den heer directeur der dir. belastingen in de provincie Groningen van den 13den Aug. j.l., weder voor alle grensbewoners zonder onderscheid opengesteld, om van buitenlands in te voeren, of wel naar buitenlands uit te voeren, op den voet zoo als zulks vroeger heeft plaats gehad.

— Ten aanzien van de uitkomsten van den oogst in de provincie *Drenthe* over het loopende jaar, wordt door de *Prov. Dr. en Asser Ct.* het volgende medegedeeld:

De *winterrogge* liet zich aanvankelijk door de laat ingevallen vorst bijzonder ongunstig aanzien, zoodat sommigen reeds de geheele mislukking van den oogst voorspelden; gelukkig is dezelve echter nog weder zooveel bijgekomen, dat men in het algemeen kan zeggen, dat dit hoofdproduct van den Drentschen graanbouw tweederde van een gewonen verbouw oplevert; van sommige plaatsen echter, o. a. van Dalen, ontvangt men ten dezen meer gunstige berigten; de kwaliteit is zeer goed; de opbrengst van stroo is gering. De *zomerrogge* levert in het algemeen een middelmatigen verbouw op; op vele plaatsen is dezelve echter door het onkruid verdrukt, hier is de opbrengst minder. De zomerrogge levert meer stroo dan de winterrogge.

De *boekweit*, zoowel op het *zand* als op het *veen*, geeft een' buitengewoon voordeeligen oogst; wel heeft ze hier en daar door wind geleden, doch tijdens dezen wind was de boekweit over het algemeen nat of lag tegen den grond, zoodat hierdoor de gezegende uitkomsten van dit product weinig zijn benadeeld. De voordeelige oogst van de boekweit vergoedt eenigzins de minder gunstige uitkomst der rogge, vooral in de veenstreken, waar de boekweit met de aardappelen het voornaamste voedsel der bevolking uitmaakt.

De *haver* en de *gerst* kan men over het algemeen als gunstig geslaagd beschouwen; van sommige plaatsen echter luiden de berigten ten deze minder gunstig.

De *aardappelen* zijn dit jaar vroeger dan in andere jaren door de bekende ziekte aangetast; door het ongunstige voorjaar zijn ze laat aan het groeijen gekomen en door de ziekte is de groei vroeg gestuit, zoodat de aardappel over het algemeen klein is; men hoort echter nog weinig, dat de knol zelf aangetast is. Over het algemeen kan men de opbrengst als middelmatig beschouwen.

Aan *weide* voor het vee heeft het over het algemeen niet ontbroken. De hooge *hooilanden* hebben goed gegeven; de lage landen en die ligtelijk onder water staan, leverden dit jaar, wegens het natte en gure voorjaar, minder op. De hoeveelheid hooi staat met die van gewone jaren gelijk, doch de hoedanigheid laat bij velen wel iets te wenschen over, ten gevolge van den veelvuldig gevallen regen in den hooitijd.

— Van alle voorname graanmarkten zijn dezer dagen berigten ingekomen van zeer aanzienlijke arrivementen van granen, uit de Middellandsche-, Zwarte- en Oostzee; dit, vereenigd met de gunstige berigten omtrent de uitkomst van den oogst in onderscheidene rijken, heeft aan alle belangrijke graanmarkten verlaging van prijzen, voornamelijk in tarwe en rogge, te weeg gebragt. Het vooruitzigt is aanwezig, dat dit bestendig zal zijn

— De *Utrechtsche Cour.* meldt het volgende: „Wij vernemen van vele kanten, dat de aanvoer van aardappelen verbazend is, en dat op enkele plaatsen, waar de spekulanten niet in het spel kómen om de prijzen hoog te houden, ze reeds à *f* 2 per mud zijn verkocht. Men verkoopt hier de mud nog voor *f* 2,50 en meer, ofschoon men in Amsterdam bij honderden mudden aanvoert voor *f* 2 en *f* 2,10, aardappelen die uiterst best worden bevonden. In Nijmegen en elders is de prijs ook *f* 2. Door het nog vertragen van het opdoen van winter-provisie zal men dus medewerken, om den spekulatiegeest op dat artikel een weinig te doen verflaauwen, want er zijn aardappelen in overvloed."

— De gemeenteraad van *Oud-Beijerland*, lettende op het gewigt der tijdsomstandigheden, bedenkelijk vooral om het uitbreken eener vreeselijke ziekte in de nabuurschap, heeft besloten, dat de kermis dit jaar niet zal worden gehouden.

Hetzelfde besluit is genomen door den gemeenteraad van *Willemstad* en *Maarsen*.

— Van wege de faculteit van wijsbegeerte en letteren aan de hoogeschool te Leyden is bekend gemaakt, dat zij zal vaceren tot het afnemen van het bij koninklijk besluit van den 4den Augustus j.l. ingestelde examen, den 22sten September en volgende dagen, en verder op den laatsten Zaturdag van iedere maand.

— Wil men weten, hoe te Parijs steeds met kracht wordt gearbeid aan de werken, die van wege het stedelijk bestuur ondernomen zijn om de stad *fraaijer en gezonder* te maken, verzoeken wij op het volgende te letten: Uit eene memorie, die de prefect van het departement der Seine dezer dagen aan het bestuur heeft ingediend, betreffende den staat der stedelijke financiën, blijkt namelijk hoe groote sommen die werken kosten. Alleen om ruimte te maken voor de nieuwe marktplaats en voor de verbetering der Rivoli-straat, zijn 637 huizen afgebroken, eene oppervlakte van 76,841 meters beslaande, en wier aankoop of onteigening 62,848,619 fr. heeft gekost. Er moeten nog voor de voortzetting der werkzaamheden in het aanvangende dienstjaar 352 huizen onteigend worden, geschat op eene waarde van 27,534,000 fr. Deze cijfers vereenigende bekomt men een totaal van 989 gesloopte en nog te sloopen huizen, en eene uitgave van 90,382,619 fr., dit laatste cijfer zal waarschijnlijk nog grooter worden, daar de jury, die den prijs der te onteigenen perceelen moet bepalen, veelal de raming der stedelijke beambten overschrijdt.

Bij de plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt te Rotterdam zijn aangegeven op den 11den September: 41 cholera-lijders, 6 herstelden en 10 overleden.

Op den 12den September zijn aangegeven: 51 cholera-lijders, 10 herstelden en 27 overleden.

Op den 13den zijn aangegeven 51 lijders, 13 herstelden en 24 overledenen.

— Westfaalsche dagbladen gewagen van cholera-gevallen in het distrikt Höxter. In den omtrek van Dirburg zijn 30 gevallen aangegeven.

— Van den 9den tot den 10den zijn te Berlijn bijgekomen 24 cholera-lijders, zoodat thans zijn aangetast 322 personen, waarvan hersteld 24, overleden 187 nog in behandeling 111.

— Te Liverpool begint de cholera zich uit te breiden. Ook te New-Castle heeft zij zich geopenbaard, zijnde reeds meer dan veertig personen aangetast en schier allen overleden.

— In Koppenhage heeft de cholera bijna geheel opgehouden. Den 9den zijn slechts 2 personen daardoor aangetast. Van de 7470 aangetaste lijders waren 4055 overleden. (In Aalborg, Nyeköping en Aarhuus woedde de ziekte nog al hevig.)

— Te Stockholm waren tot den 6den September 1380 personen door de cholera aangetast en 150 daarvan gestorven.

— Te Christiania bedroeg het getal door de cholera aangetasten tot den 6den dezer 827, dat der daaraan overledenen 521.

AANBESTEDINGEN.

GRONINGEN, 15 September.

Door den plaatselijken kommandant zal op Maandag den 26sten September aanstaande, aan het bureau boven de hoofdwacht alhier, publiek worden herbesteed: De leverantie van fourages ten behoeve van de troepen te paard, ingaande den 1sten November 1853 tot en met den 31sten October 1854, voor de paarden welke gedurende dat tijdstip aan het garnizoen alhier behooren.

HARDDRAVERIJEN.

16 Sept. Te *Farmsum*. Prijs; een fraai zilveren tabakskomfoor; premie: eene fraai bewerkte zilveren sigaardoos.

17 Sept. Te *Draaijerij*, met paard en chais.

19 Sept. Te *Nieuwolda*. Prijs: een fraaije zilveren tabakspot; premie: een dito dito komfoor.

20 Sept. Te *Workum*, met paard en chais. Prijs: een fraai bewerkt stuk zilver of een bankbiljet van *f* 40.

Kerknieuws.

AMSTERDAM, 12 September. Uit het bereids medegedeeld zestal, ter vervulling der vacature door wijlen den weleerw. heer *J. J. W. van Staveren*, is door den algem. kerkeraad der Herv. gemeente het volgende *drietal* gekozen: ds. *Vinke*, th. dr. en pred. te Sneek, *J. J. Prins*, th. dr. en pred. te Rotterdam, en *J. Wildschut*, pred. te Brummen, en daaruit beroepen ds. *G. J. Vinke*, th. dr. en pred. te Sneek.

— Ds. *J. C. Verhoeff*, te Sluis, heeft voor de beroeping naar Monnikendam bedankt.

— Bij besluit van den 5den September j.l., heeft Z. M. goedgekeurd de beroepingen van predikanten, uitgebragt door de kerkeraden der Hervormde gemeenten hierna genoemd, als: van Doornspijk, op *J. A. ten Bokkel Huinink*; van Hellevoetsluis, op *J. Drost*; van Katwijk aan den Rhijn, op *E. A. Brunner*; van Boskoop c. a., op *J. J. Richard, jr.*; van Hoorn, op *J. G. Schuurring*; van Spaarnwoude en Spaarndam, op *F. C. A. Hoogvliet*; van Bolsward, op *H. C. N. van Ameron*; van Anjum, op *J. A. C. Nonhebel*; van Ommen, op *J. A. Ruijs*; van de Remonstrantsch-Gereformeerde gemeente te Moordrecht, op *C. P. Tiele*, proponent.

INGEZONDEN STUKKEN.

De openbare gymnastische les.

Had het ongunstige weder den vorigen Zaturdag verhinderd, de openbare les in de *gymnastie* alhier te doen plaats hebben; — onder begunstiging van het heerlijkste weder hadden wij Zaturdag den 10den dezer het genoegen, die les te mogen bijwonen. 't Was een indrukwekkend gezigt, op het ruime met veelvuldige doelmatige gymnastische toestellen voorziene plein, een ruim tweehonderdtal leerlingen te zien, jongens en meisjes, kinderen van de geachtste ingezetenen der stad, in eene vrolijke stemming en hunkerende naar de oefeningen, die door hen niet alleen met eene vaardigheid en juistheid, maar ook met een ijver en eene belangstelling werden uitgevoerd, waaruit overtuigend bleek, hoeveel behagen zij er in schepten. De talrijke opkomst van ouders der leerlingen, alsmede van vele genoodigden, waaronder de heeren: Commissaris des Konings in dit gewest, de Generaal en andere hoofdofficieren, de Burgemeester der stad, leden van de Provinciale Staten en van den Raad, en meer aanzienlijke heeren en dames, waren een aangenaam blijk van eene steeds toenemende belangstelling in oefeningen, die bovenal op de *ligchamelijke* en tevens ook op de *geestelijke* en *zedelijke* vorming der jeugd zulk een' belangrijken invloed uitoefenen.

Wie er nog aan mogt twijfelen, had deze les moeten bijwonen. Zij werd geopend met eene toespraak van den man, die in verschillende opzigten, ook voor deze zaak zoo veel heeft gedaan voor 't onderwijs, van den heer R. G. RIJKENS, die daarin, namens de directie dezer gymnastische inrigting, kortelijk op het doel en de strekking der gymnastie opmerkzaam maakte, de bezwaren, die er tegen waren gemaakt aanstipte en ontzenuwde en het nut in 't algemeen aantoonde. Vooral ook voor den tegenwoordigen tijd maakte hij op 't nut of liever op de *noodzakelijkheid* er van opmerkzaam, om bij de menigvuldige zittende werkzaamheden der jonge lieden, bij 't aanleeren van zoo vele kundigheden en kunstvaardigheden, die nu van hen gevorderd worden, ook voor doelmatige oefeningen des ligchaams te zorgen, opdat dit niet ten koste van den geest worde verwaarloosd, of wel, opdat de geest behoorlijk ontwikkeld *kan* worden, *daar eene gezonde ziel bij voorkeur in een gezond en welontwikkeld ligchaam huisvest*, en doelmatige gymnastische oefeningen, bij de behoorlijke ontwikkeling en versterking der verschillende organen des ligchaams, tevens de geestkracht ontwikkelen en versterken.

Inzonderheid toonde de spreker in de korte toelichting, die hij bij sommige opvolgende oefeningen gaf, hoe door die verschillende oefeningen de onderscheidene organen des ligchaams, de spieren en bewegingswerktuigen in hunne verschillende functiën niet alleen werden geoefend, zoodat er eene *harmonische* ontwikkeling plaats vond en de verschillende verrigtingen met gemakkelijkheid en bevalligheid zoowel als met juistheid en zekerheid werden uitgevoerd, maar tevens ook, hoe daardoor bestaande ligchaamsgebreken konden worden verholpen of althans veel verbeterd en de aanleg daartoe konde worden te keer gegaan, zoodat in dit opzigt de gymnastiek vooral eene orthopaedische strekking bekomt. — Op het hooge belang van zoodanige kunstmatige ligchaamsoefeningen voor meisjes werd ook teregt de aandacht gevestigd, daar deze meer nog dan de jongens tot zittend werk zijn veroordeeld en over 't algemeen minder in de gelegenheid zijn, de zoo noodige en ook door haar zoo zeer gewenschte vrije beweging opvoedkundig geleid, te nemen.

Of die oefeningen door de meisjes even zeer als door de jongens bemind worden en met lust volbragt werden, hieraan viel niet te twijfelen. Kost het bij andere lessen soms moeite en opwekking, de jonge lieden aan den gang te brengen en te houden, hier kostte het omgekeerd moeite om den lust te bedwingen, want de een voor den ander wenschte er deel aan te nemen.

De oefeningen liepen echter, onder de leiding van den hoofdonderwijzer N. RIJKENS, geregeld af en bepaalden zich eerst bij de *houding* des ligchaams, bij het *staan* en *gaan; de vlugge beweging van verschillende deelen des ligchaams*, voorts verschillende oefeningen in 't klimmen langs stokken en touwen van verschillende dikte, onderscheidene oefeningen bij verschillende *handbruggen*, aan *ringen* en *ladders*; doch het is ons onmogelijk, al de verschillende oefeningen, die vele waren en opvoedkundig van het gemakkelijke tot het moeijelijke opklommen, op te geven. Opmerkelijk was vooral, hoe door deze oefeningen de *spierkracht* wordt ontwikkeld, zoodat uiterst moeijelijke toeren met eene gemakkelijkheid en bevalligheid verrigt werden, die den beschouwer schier het moeijelijke en onuitvoerbare voor den ongeoefende deden vergeten. Vele verschillende springoefeningen op een paard uitgevoerd gaven mede overtuigende blijken van de geoefendheid der leerlingen. Zij trokken misschien niet het minst de aandacht, hoezeer zij in ons oog niet *die* heilzame strekking hebben als veelvuldige andere oefeningen, die wij hadden gezien. Met oefeningen in 't schermen en bâtonneren werd deze openbare les, die van half vier tot zes uur duurde, besloten. Door de degelijke hoornmuzijk van het hier liggende garnizoen werd zij niet weinig opgeluisterd en vervrolijkt.

Met genoegen, wij mogen dit niet met stilzwijgen voorbijgaan, merkten wij onder de leerlingen en wel onder de verstgevorderden vele kweekelingen op tot *Onderwijzers*, en lazen wij onlangs in onze couranten een berigt uit *Haarlem*, dat men daar het plan had, om Onderwijzers tot gymnastici op te leiden, hier overtuigden wij ons, dat vele onzer toekomende onderwijzers reeds goed geoefende gymnastici *zijn* en niet alleen doelmatig de oefeningen zullen kunnen leiden, maar zelve er goed in kunnen voorgaan. Bedriegen wij ons niet, dan werd hier reeds in het jaar 1837 de *Gymnastiek* door den spreker ingevoerd en namen de onderwijzers-kweekelingen reeds voor meer dan 10 jaren hieraan met veel vrucht deel (*).

't Bejammerde ons intusschen te vernemen, dat men misschien de zoo zeer geschikte gelegenheid zal moeten afstaan voor eene aldaar op te rigtene societeit, en dat men nog geen uitzigt heeft, om eene andere geschikte gelegenheid er voor in de plaats te vinden. Wij twijfelen echter niet, of men zal zulk eene nuttige inrigting niet die heerlijke gelegenheid ontnemen, voor men er eene andere voor in de plaats heeft, gelijk wij ook vertrouwen, en dit zij hier ter loops aangemerkt, dat men er niet toe zal overgaan, om deze plaats te kiezen voor het oprigten eener societeit, tenzij men meerdere gebouwen er bij heeft kunnen verkrijgen, om ook een behoorlijk gebouw aan de straat te verkrijgen en er een behoorlijke toegang aan te verschaffen, opdat niet eene onzer voornaamste societeiten midden in de stad geplaatst, slechts door eenen gang bereikbaar zal zijn en niets ter verfraaijing van de stad zal bijdragen. Mag het nuttige niet voor het aangename wijken, wij hopen, dat men ook door het aangename nuttig zal willen zijn.

Wij kunnen bij dit berigt nog laten volgen, dat er ook eene openlijke les van de stads- en armenkinderen voor de ouders en naastbestaanden derzelve, op den 14den daaraanvolgende des namiddags van half 3 tot 5 uur, onder begunstiging van heerlijk weder, eene voortreffelijke medewerking van verschillende *onderwijzerskweekelingen* en andere jeugdige liefhebbers en het genot van heerlijke hoornmuzijk, heeft plaats gehad.

Het talrijk publiek was ook nu opgetogen over alles wat het door de vriendelijkheid en welwillendheid van de commissie over de Normaal-school mogt zien en opmerken.

Met stille bewondering beschouwde men de rijke vruchten van het doelmatig onderwijs, dat ongevoelig van het eenvoudige tot het zamengestelde opklimmende, eene alzijdige oefening der spieren bedoelt. Het heilzame der gymnastiek voor de arbeidende klasse valt dan ook niet te ontkennen. Worden van de 3- a 400 bewegingswerktuigen bij de zittende leefwijze, die men thans van de jeugd vordert (zij schijnt de grondslag van de opvoeding geworden te zijn), slechts weinige spieren in beweging gebragt, niet eens *geoefend*, — door de gymnastiek worden al de spieren harmonisch versterkt, en hierdoor helpt zij *zenuwzwakte* en *zenuwziekten kwaadsappigheid*, *borstkwalen*, *verzwakking der ingewanden* en wat dies meer zij, vóór te komen.

Bovendien zijn voor den handwerksman geoefende ligchaamskrachten, eene vlugge hand, een fiksch oog, vlugheid, vaardigheid, moed, beleid en volharding, gevoegd bij een wélontwikkeld verstand, de voornaamste eigenschappen, om zich voor *armoede*, *liederlijkheid*, *onverschilligheid* en wat dies meer zij, te behoeden en zich in de maatschappij tot eenen waardigen stand te verheffen. Zonder eene behoorlijke ligchamelijke opvoeding blijft hem dit eene *onmogelijkheid*. Waarheid blijft het daarom wat SOLON heeft gezegd: » Zijn wij daarop ernstig bedacht, dat onze burgers naar ligchaam » en ziel *deugdelijk*, *krachtig* en *welgevormd* worden, en wees verzekerd, het kan alsdan niet falen, dat zij in vredestijd de gemeenschappelijke aangelegenheden, zoowel als hunne eigene, op het » best verzorgen zullen, en dat zij in oorlogstijd in staat zijn, om » de vrijheid en het welvaren der stad te beschermen en te behouden." En wij voegen er het bijbelsch woord bij: *Gezondheid en welgesteld te zijn van ligchaam is beter dan al het goud, en een goed sterk ligchaam dan onmetelijke rijkdom.*

Moge dit kort en oppervlakkig berigt strekken om de aandacht op deze belangrijke zaak te vestigen, ook van diegenen, die er tot dusver misschien minder belang in stelden.

Ten slotte brengen wij der Commissie van deze zoo hoogst nuttige inrigting hulde voor de doelmatige wijze, waarmede zij alles voor deze lessen heeft doen inrigten.

GRONINGEN, den 12den September 1853.

(*) De commissie der normaalschool vergunde zoo als wij vernemen reeds jaren lang aan al de kweekelingen, ondermeesters en onderwijzers, die verlangen, om met de gymnastiek nader praktisch en theoretisch bekend te worden, gaarne de gelegenheid om de lessen op bepaalde tijden bij te wonen. Het getal derzelve moet thans reeds meer dan 20 bedragen.

Nederlandsch Mettray.

Nederland is in vele opzigten een gelukkig land. Godsdienst, wetenschap en kunst worden er op prijs gesteld, en als om strijd is men bezig om het land te verrijken met nuttige en weldadige inrigtingen, zoowel om kunst en wetenschap aan te moedigen, Godsdienstzin aan te kweeken, als om ongelukkigen bij te staan, zieken te verplegen, armen te ondersteunen, weezen en verwaarloosde kinderen te verzorgen. En moge Nederland in het algemeen zich op dit alles beroemen, de stad onzer inwoning blijft te dezen niet achter. Ook hier wordt veel gedaan en veel gevonden, wat de stad tot zegen en sieraad verstrekt.

Onder al die nuttige en weldadige instellingen bekleedt zij, die onder den naam van *Nederlandsch Mettray* gevestigd is op Rijsselt bij Zutphen, eene waardige, eene voorname, wij zouden haast zeggen eene eerste plaats; eene inrigting, die zich ten doel stelt, om knapen, die, reeds in hunne vroege jeugd bedorven, zouden opgroeijen tot booswichten, tot ballasten der maatschappij, aan zich zelven, aan hunne ouders en aan de maatschappij terug te geven, om hen te vormen tot nuttige leden der zamenleving, tot goede burgers van den Staat en tot ware leden van de gemeente van Christus.

Hoe vele en veelsoortige inrigtingen ook op onzen vaderlandschen bodem worden gevonden, eene van zoodanigen aard als Nederlandsch Mettray werd er tot dusverre nog gemist, en wij verblijden ons met alle menschenvrienden, dat het eindelijk den edelen SURINGAR gelukt is, zoodanig eene inrigting op onzen grond over te planten.

Veel was ons reeds van Mettray verhaald, en het verhaal er van was voldoende, om in ons den lust te doen ontstaan, deze kolonie met eigen oogen te aanschouwen, om zelf oog- en oorgetuige te worden van al het voortreffelijke dat daar wordt aangetroffen.

Op Zondag den 7den Augustus viel ons dat genoegen ten deel, toen wij onder geleide van den hooggeachten heer W. H. SURINGAR, dien waarachtigen menschenvriend en schepper van deze inrigting, het geheel in al zijne deelen naauwkeurig konden opnemen, en toen ook de overtuiging bekwamen, dat hier een goed, een uitnemend goed werk was gewrocht, een werk, dat door alle weldenkende ingezetenen van ons vaderland verdient gekend en krachtdadig ondersteund te worden.

Uit hoofde deze inrigting nog onder de jeugdige in ons vaderland behoort (zij werd den 18den December 1851 geopend) en men dàt mag vooronderstellen, dat zij bij een groot deel onzer stadgenooten nog onbekend is, vinde een kort verslag van het uitwendig voorkomen dezer inrigting en eene beknopte beschrijving van hare innerlijke gesteldheid hier eene plaats.

Op een groot open plein, afgesloten door een hekwerk, staat een flink, stevig, eenvoudig, doch smaakvol hoofdgebouw, bestemd tot woning van den directeur en tot vergaderplaats van heeren commissarissen, waaraan tevens eene ruime school is verbonden, en aan de beide zijden van dat hoofdgebouw treft men zes afzonderlijke kleinere gebouwen aan, bekend onder den naam van familiewoningen.

Wie de gebouwen ziet, heeft er schik in. 't Geheel is flink en netjes.

De landerijen, de gebouwen en al wat men ziet, is reeds een eigendom van Mettray, en dat in de eerste plaats door de menschenliefde van den heer C. D. SCHÜLLER, te Amsterdam, die in eens eene som van *f* 16,000 aan deze inrigting schonk; door de milddadigheid der Koninklijke familie, waardoor vier van de zes familiewoningen werden gesticht, terwijl twee door partikulieren zijn opgerigt, waarvan een door een echtpaar bij gelegenheid van het vieren van hun zilveren huwelijksfeest, en door vele goede ingezetenen van Nederland, die in eens *f* 50, *f* 100 of meer tot *f* 500 toe hebben gegeven, terwijl een aantal van 1200 leden elk jaar *f* 5 en meer geven, om de zaak in stand te houden.

Het inwendige der gebouwen is geëvenredigd aan het uitwendige. Innerlijke netheid en eenvoud wordt er gevonden, zoowel in de afzonderlijke familiewoningen, als in slaap- en ziekezalen, in keuken en overal, terwijl men alom de wanden versierd ziet met heerlijke spreuken, zoo vruchtbaar voor verstand en hart, en fraaije schilderijen, bijbelsche tafereelen voorstellende, opdat men ook door uitwendige aanschouwing van al wat schoon, edel is en goed, tot innerlijke verbetering en veredeling worde gebragt.

Wat beoogt men nu met deze inrigting? Het antwoord hierop is reeds in grove trekken door ons gegeven; doch opdat het ieder duidelijk worde, willen wij de woorden overnemen, voorkomende in het eerste jaarlijksch verslag, waarin het doel van Mettray aldus wordt omschreven;

» De opvoeding der kweekelingen heeft hoofdzakelijk ten doel, het godsdienstige gevoel in de jeugdige harten te ontwikkelen en levendig te houden; liefde tot God en den Zaligmaker, en voor hunne medemenschen bij hen aan te kweeken, hen door het beoefenen van den land- of tuinbouw, of van eenig ambacht in staat te stellen, in het vervolg in hun eigen onderhoud te voorzien, en door een onophoudelijk toezigt op hun gedrag en inborst, de verkeerde neigingen, zwakheden en driften, welke zij aan den dag leggen, te verbeteren, de goede hoedanigheden en eigenschappen, welke zij bezitten, te ontwikkelen en te bevestigen."

En hoe tracht men dit doel te bereiken?

1) door het eigenaardige der inrigting zelve,
2) door het inwendig bestuur,
3) door onderwijs, en
4) door arbeid.

Vooreerst door het eigenaardige der inrigting zelve.

Mettray onderscheidt zich op eene zeer gunstige zijde van alle andere inrigtingen van dien aard. Terwijl men in alle landbouwkoloniën, ja zelfs ook in onze weeshuizen het koloniale leven aankweekt, door de geheele bevolking in massa te behandelen en ze op een' afstand van de hoofden of bestuurders te houden, wil men hier het familieleven bevorderen, een leven dat ook in de menschelijke maatschappij wordt gevonden, en deze laatste wijze van opvoeding heeft zeer veel boven de eerste vooruit. 't Spreekt toch wel van zelve, dat men door de invoering van het familieleven gemakkelijker ieder kind kan gadeslaan en leeren kennen en diensvolgens den omgang met- en de opvoeding van het kind regelen.

Ten tweede tracht men het doel te bereiken door het inwendig bestuur.

De geheele inrigting wordt beheerd door eene commissie, waarvan de heer SURINGAR voorzitter is, een man, die in Mettray zijne levensgedachte ziet vervuld en die geheel voor deze inrigting leeft en werkt. Maar de man, waarop eigenlijk alles aankomt, is de directeur, de heer J. W. SCHLIMMER, een man voor wien men eene onbepaalde hoogachting moet verkrijgen, wanneer men hem hoort spreken over Mettray en zijne bevolking; maar bovenal wanneer men hem onder die bevolking ziet werken; een man, die sinds 25 jaren onafgebroken dagelijks werkzaam was in de gevangenis voor jeugdige veroordeelden te Rotterdam, en daar bewezen heeft, dat eene roeping als deze hem volkomen waardig is.

Elke familiewoning is voor 14 kinderen bestemd. Een huisvader bestuurt dit kleine gezin. Hij doet zijn best, met de goede en kwade zijde van ieder kind bekend te worden en teekent dagelijks de feilen op, die in spreken en doen plaats hebben. Hij leeft geheel en daarom steeds onder de kinderen. Hij is bij hen wanneer zij eten gaat hierbij voor in 't gebed.

In iedere familie wordt de vader bijgestaan door een' oudsten broeder, uit al de kinderen door den directeur gekozen.

Liefde is de grondtoon, waardoor alles wordt bestuurd, en juist door die liefde heerscht er alom een goede geest, zoowel in de afzonderlijke familiën, als onder de geheele bevolking. Allen dragen elkander een broederlijk hart toe en zijn aan hunne bestuurders gehoorzaam, schoon ze met hen in een' vertrouwelijken omgang verkeeren.

In de derde en vierde plaats noemden wij onderwijs en arbeid.

De kinderen gaan, door één genomen, vier uren daags ter school, en zijn, als 't jaargetijde dit toelaat, zes of zeven uren aan den arbeid.

Bij 't onderwijs wacht men zich voor eene te hooge vlugt, doch wat er wordt onderwezen, geschiedt grondig en draagt heerlijke vruchten. De directeur staat aan 't hoofd der school en wordt daarin door twee huisvaders bijgestaan.

Tuin- en veldarbeid is hoofdzaak. Dit werk geschiedt met behulp van bekwame arbeiders, die de jongelieden onderwijzen en teregt helpen. Bij dit alles zijn de kinderen ijverig bezig en bevinden zich nu reeds in den tuin veel meer te huis dan in den beginne. Zij zijn vlugger en handiger bij alle landelijke verrigtingen. 't Landleven wordt meer hun lust. En ook die arbeid zelf oefent eenen weldadigen invloed uit, vooral op der kinderen humeur en gezondheid.

En nu de vruchten? Deze zijn, naar den tijd dat Mettray bestaat, reeds zeer groot. Om dit te beoordeelen, verneme men, hoe de meeste kinderen waren toen zij werden opgenomen. In een staat van groote ellende naar ligchaam en geest. De een had nog nooit op een bed geslapen en wilde den eersten avond met klompen en geheel gekleed er instappen. Een ander had zich, zoo hij zeide, in geen vier jaren gewasschen. Een derde had 's nachts altijd op den vloer onder matten gelegen. Een vierde, hoewel nog zeer jong, was liedjeszanger en zwierf altijd op straat. 't Heeft meer dan eene maand geduurd voor deze behoorlijk zijne kousen kon uit- en aantrekken. Een vijfde was geheel verdierlijkt en had geene ontwikkeling, noch naar het ligchaam, noch naar den geest.

En zoo zoude men kunnen voortgaan, tot men ieder individu behoorlijk had gedetailleerd. — Doch 't zal niet noodig zijn; uit deze proeve besluite men tot het geheel.

Om nu de vruchten te kunnen beoordeelen, legge men een bezoek op Mettray af, om getuige te zijn van de leef- en handelwijze harer bevolking, en men zal niet twijfelachtig blijven over den zegen, dien deze kolonie verspreidt.

Wij gelooven genoeg gezegd te hebben om deze inrigting eenige bekendheid te geven onder onze stadgenooten. Mogt die bekendheid haar eenige, of vele vrienden hebben verworven, althans bij velen het verlangen hebben doen ontstaan, zich nader met haar bekend te maken, opdat men daardoor worde aangespoord zich als lid aan haar aan te sluiten. Groningen, door den heer SURINGAR eenmaal voor eene goede stad verklaard, staat ten dezen aanzien bij vele steden van ons vaderland achter; het telt nog niet zoo vele contribuerende leden, dat het één verwaarloosd kind aan Mettray mag toevertrouwen.

Mogt Groningen ook ten aanzien van Rijsselts kolonie bewijzen, dat het eene goede stad is, en dat hare ingezetenen gaarne medewerken om menschenheil te bevorderen!

G. J. S.

ZEETIJDINGEN.

GRONINGEN, 13 September. Vertrokken het nieuwgebouwde schoonerschip Zorg en Vlijt, kapit. *J. B. Mulder*, van Groningen, met ballast naar Newcastle en vervolgens met steenkolen naar de Middellandsche zee.

Binnengekomen te Amsterdam den 11 Sept., kapit. *v. d. Gouwe* Anna Louisa, van Archangel; *de Winter* Margaretha, van Petersburg; *Kramer* Annette Catalina, van Dantzig; *Meijer* Geertina, v. Kiel; den 12den *Schaap* Bernhard en Elisa, van Sunderland; *Schummelketel* Johanna Maria, van Archangel; *Kros* Hermanus, van Frederikstad. — Te Texel den 12 Sept., *Woudstra* Vriendschap en *Valom* Agatha, beide van Londen. — In het Vlie den 10 Sept., *Roose*, voor wijlen *Prins*, Alida, van Archangel; *Pruim* Dageraad, van Koningsbergen; den 11den *Sluiter* Jacomina, van Stettin. — Te Vlissingen den 10 Sept., *Scholtens* Catharina, van Galatz. — Te Messina den 23 Aug, *Gorter* Snelheid, van Amsterdam. — Te Marseille den 9 Sept., *de Jong* Maria, van Duinkerken. — Te Rouaan den 9 Sept., *Stuit* Margaretha Gesina, van Hamburg. — Te Londen den 10 Sept., *Waterborg* Catharina, van Straalsund. — Bij Deal den 9 Sept., *Vegter* Anna, v. Baijonne n. Amsterdam. — Te Liverpool den 8 Sept., *Schabeling* Harmonie, van Ibraila. — Te Queenstown den 8 Sept., *Meedendorp* Johanna, van Galatz. — Te Dundee den 7 Sept., *Pot* Lydia, van Petersburg; *Boswijk* Hendrika, van Brewich; den 8sten *Jonkhoff* de Hoop, van Nerva; *Rasker* Margaretha, van Brevich. — Te Mistleij den 9 Sept., *Bakker* Johanna, van Stettin.

Binnengekomen te Croonstad den 1 Sept., kapit. *Blauw* Annachiena, v. Amsterdam; den 2den *Brouwer* Aurora en den 3den *Austuling* Dorothea Christina, beide v. Newcastle. — Te Cristiansand den 2 Sept., *Wever* Elisabeth Maria, v. Harlingen.

Te Bolderaa den 7 Aug., kapit. *Stuitvoet* Margaretha en *Kuiper* Annechina Elsina, beide van Londen; *Oldenburger* Sara Maria, van Schiedam; *Boswijk* Hendrika, van Amsterdam. — Te Croonstad den 31 Aug., *Kolk* Jonge Boll, van Amsterdam; *Oostra* Annechina Jantina, van Antwerpen; den 1 Sept., *Kroon* Wicherdina, van Rotterdam.

Binnengekomen te Texel den 13 Sept., kapit. *Vegter* Anna, van Bayonne; den 14den *Dood* Christina Jantina, van Livorno; *de Haan* Thecla Johanna, van Cette; *Koning* Zeldenrust, van Sunderland. — Te Helvoet den 13 Sept., *Stasse* Op Hoop van Zegen. — Te Briel den 13 Sept., *Hubert* Maria, van Stolpemunde. — Te Konstantinopel den 27 Aug., *de Boer* Wynanda Lucretia, v. Berdianki n. Rotterdam; den 29sten *Oorburg* Hendrika Ellida, v. Galatz n. Falmouth. — Te Duinkerken den 8 Sept., *Scholtens* Maria, van Straalsund. — Te Londen den 12 Sept., *Huizinga* Margaretha, van Archangel; *v. d. Zwaag* Menschlievendheid, van Stolpemunde; *Vlas* Hendrika, van Rostock; *Kliphuis* Juffer Grietje, van Bandholm; *Heddes* de Vlijt, van Dantzig. — Te Plymouth den 11 Sept., *Eisinga* Catharina Charlotta, van Wismar. — Te Falmouth den 12 Sept., *Jonker* Maria Elisabeth, van Akijab. — Te Dublin den 10 Sept., *Dik* Henriette, van Croonstad. — Te Queenstown den 9 Sept., *Addens* Jantje Doornbos, van Ismael; *Stuitvoet* Annegina Harmina en *Ebeling* Wilhelmina, beide van Ibraila. — Te North Shields den 10 Sept., *Wilmink* Hermanna Wilmink, van Amsterdam.

Zeilklaar te Londen den 10 Sept., kapit. *de Jonge* Antje Sleeswijk, naar Koningsbergen. — Te Newcastle den 9 Sept., *Knooihuizen* Annechiena Bouwina, naar Riga; *Stenger* Vriendschap, n. Bremen.

Zeilklaar te Gibraltar den 3 Sept., kapit. *Leeuwes* Arendina, n. Rotterdam. — Te Londen den 10 Sept., *Veen* Alida, n. Riga. — Te Liverpool den 10 Sept., *Blouw* Gezina, n. Rotterdam.

Vertrokken van Amsterdam den 10 Sept., kapit. *Reinders* Hendrik Wester, naar Londen; *Franken* Johanna, naar Riga; den 11den *de Vries* Roelina Eissina, naar Dantzig; den 12den *Roosjes* Maria Beerta, naar Dantzig; *Hoveling* Redite, naar Croonstad; *Eekhoff* Engelina, naar Hamburg; den 13den *Gnodde* Antilope, n. Curacao; *Timmer* Koophandel en Zeevaart, naar Dantzig. — Uit het Vlie den 10 Sept., *Kuitse* Jonge Wigcher, n. Petersburg; *Joosten* Hillechina, naar Holtenau; *Brouwer* Elsina, naar Frederikstad; *Oldenburger* Gerritje Koumans, naar Engeland; *de Boer* Eendragt, naar Schotland; *Groenewold* Afina Jonker, naar Arendsburg; *Schaap* Frederik, naar Riga; *Bakker* Reina en *Scholtens* Henderika, beide naar Stettin; *Pronk* Gesina Pronk, naar Koppenhage; *de Boer* Johannes, *de Groot* Concordia en *Oostervink* Pieter, alle 3 naar Frederikstad; *Olthof* Catharina, naar Osterrisoer. — Van Helvoet den 11 Sept., *de Winter* Edouard, naar Londen. — Van Marseille den 7 Sept., *Schaap* Courier, naar Smirna. — Van Bordeaux den 9 Sept., *Scherpbier* Alberdina, van Amsterdam; *Visser* Catharina Maria, naar Stettin.

Vertrokken van Bremerhaven den 9 Sept., kapit. *de Haan* Alida en *Bakker* Zwaantina, beide n. Rostock. — Van Kiel den 9 Sept., *Mulder* Klasina Elisabeth, n. Petersburg. — Van Swinemunde den 8 Sept., *Nieboer* Hendrika, n. Rotterdam. — Van Dantzig den 7 Sept., *Schoemaker* Tweelingen, n. Amsterdam. — Van Pillau den 7 Sept., *Teensma* Jacoba, n. Rotterdam; *van Sluis* Annechiena, n. Antwerpen; den 8sten *Vil* Hendrik Pieter, n. Rotterdam. — Van Croonstad den 3 Sept., *de Boer* Gezina en *Lindeboom* Gesina, beide n. Londen; *Pinksterboer* Gezina, n. Leith; *de Boer* Jantina, n. Amsterdam. — Het Eider-kanaal gepasseerd den 5 Sept., *Scholtens* Rechina Hillechina, n. Londen; *Oostra* Annechina, n. Poole; *Pruim* Dageraad, n. Holland; *v. d. Zee* Neeltje, n. Rotterdam; *de Vries* Twee Gebroeders, n. de Oostzee; *Brouwer* Ons Genoegen, n. Dantzig; *v. d. Woude* Gezina Gezina, n. de Oostzee; den 6den *Esbra* Elisabeth, n. Middelfahrt; *Oostra* Margaretha Hillegina, n. Stockholm; *Sluiter* Jacomina, n. Amsterdam; *Visser* Vr. Janneke, n. Lynn; *Hubert* Maria, n. Engeland; *de Winter* Catharina, n. Londen; den 8sten *v. Sluis* Tjakiena, n. Memel; *Schuring* Hillechina, n. Londen; *Pik* Maria Aurelia, n. Dundee.

Vertrokken van Hamburg den 11 Sept., kapit. *Sprik* Grietina Hilliegina, naar Riga. — Van Flensburg den 8 Sept., *Bolhuis* Gesina, naar Anklam. — Van Kiel den 10 Sept., *Beijer* Ringende Jacob, naar Straalsund. — Van Pillau den 9 Sept., *Folders* Weldaad, n. Amsterdam. — Van Bolderaa den 7 Sept., *Bernardus* Agatha Hendrika, naar Elseneur. — Van Archangel den 25 Aug., *Weits* Geertruida Alida, naar Hamburg; *Lever* Vr. Alida, naar Schiedam; den 26sten *Bultje* Eemsstroom, naar de Zaan; *Puister* Fennegina, naar de Maas; *Roeltjsema* Harmonie, naar Groningen; den 27sten *Mulder* Ida, van Antwerpen; *Schuur* Zwaantina, naar Groningen; den 29sten *de Boer* Jonge Jacob, naar Amsterdam; *Meijer* Janette, n. Londen.

Vertrokken uit het Vlie den 12 Sept., *v. d. Werf* Alida en *Visser* Maria, beide n. Frederikstad; *de Grooth* Arendina, n. Christiansand. — Van Helvoet den 13 Sept., *Engelsman* Dina Marchina, n. Dantzig — Van Vlissingen den 12 Sept., *Sap* Gesina Reina, n. de Oostzee. — Van Duinkerken den 9 Sept., *Stuit* Beerta Hendrika, n. Amsterdam; *Voogd* Johannes, n. Riga.

ZOUTKAMP, 14 Sept. Binnengekomen den 13 Sept., kapit. *Dreiwes* Tjakkien, v. Petersburg.

OOSTMAHORN, 14 Sept. Ter reede gearriveerd den 13 Sept., kapit. *de Haan* Anna Jantina, v. Laurwig n. Groningen; den 14den *van der Star* de Vr. Ida, v. Stettin n. Groningen.

Vertrokken den 13 Sept., kapit. *de Jonge* Jantina en *Mulder* Zorg en Vlijt, beide n. Newcastle, *Olthoff* Abeldina, n. Noorwegen, alle drie van Groningen; *Kuiper* Twee Gebroeders, n. Hamburg, den 14den *Heins* de Vijf Gebroeders, n. Hannover, *Buschen* Gerhardina, n. Leer, *Krook* de Eensgezindheid, n. Oldenburg, alle vier v. Amsterdam.

Zeilklaar kapit. *Douwes* Argo, van Groningen op avontuur.

DELFZIJL, 13 Sept. Binnengekomen den 10 Sept., kapit. *Oetzes* de Hoop, v. Emden; den 11den *Abels* Henriette en *Slik* de Hoop, beide v. Norden; *Minholst* Imelina, v. Bremen; *de Jonge* Alida Gezina, v. Brake n. Amst.; *Klein* Maria Magdalena, v. Hamburg.

Vertrokken den 11 Sept., kapit. *Barghoorn* Vr. Trientje, n. Emden; den 12den *Pronk* Geertruida, n. Norden; *Kraan* Vriendschap, *Polee* Reina Arendina, *Vennega* Feuna, *v. Wattum* Henderika, *Bloema* Alida Gezina en *de Groot* de Vr. Gezina, alle 6 n. Noorwegen; *Dijkstra* de 3 Gezusters, n. Riga; den 13den *Kort* Petronella, n. Baskerhoe; *Scheppers* de Eendragt, n. Noorwegen; *Stuitje* Jochemina, v. Amst. n. Bremen.

HELSINGOR, 8 Sept. Heden morgen ging de Pruiss. schooner Hermann van hier naar Malmö om de lading olie van het schip Ynske Wildervank, kapit. *Potjer*, bij Stauoer gestrand, in te nemen. — De Holl. kof Annette, kapit. *Singer*, van Koningsbergen naar Hull met tarwe, neemt, na reparatie, de lading weder in.

DARDANELLEN, 30 Aug. Het schip Antina, kapit. *Westers*, van Galatz naar Falmouth, is bij Cumcale gestrand.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN welke de Sond gepasseerd zijn.

8 Sept. Wielema, Drie Vrienden, v. Riga n. Amsterd., m. balken.
de Grooth, Lucas Wildervank, v. Libau n. Dundee, m. vlas.
Prins, Odelia en Maria, v. Londen n. Riga, m. ballast.
Ahrens, Annette, v. Riga n. Antwerpen, m. balken.
9 —— de Jonge, Jezelina, v. Riga n. Antwerpen.
Wypkes, Vriendschap, v. Londen n. Riga, m. ballast.
Schoon, Joanna Geerdina, v. Leer n. Riga, m. ballast.
de Boer, Aurora, v. Amsterdam n. Petersburg, m. stukg.
Ketelaar, Hazard, v. Zwolle n. de Oostzee, m. ballast.
Waterborg, Karsina, v. Wick n. Dantzig, m. harings.
10 —— Pomper, Margaretha, v. Riga n. Delfzijl, m. balken.
Bontekoe, Jacobina, v. Narwa n. Dundee, m. vlas.
de Boer, Marg. Jant., v. Dantzig n. Amsterdam, m. tarwe.
Zoetekerk, Margaretha, v. Narwa n. Amsterd., m. balken.
Meyer, Mentor, v Dantzig n. Londen, m. hout.

De Wind den 8sten Sept. N.O., O.N.O; den 9den N.O., O.N.O., N.N.W.; den 10den N.O., Z., N.W.; den 11den 's morg. Z.

SCHEEPSVRACHTEN.

GRONINGEN, 13 September. Bevracht een paar schepen om te Odessa op hier te gaan laden tot *f* 90 per uitl. last Tarwe. Van Newcastle op hier tot 15 £ per keel Steenkool. Van Noorwegen (eene der Noordelijke havens) tot *f* 13 per ton Hout.

KONINGSBERGEN, 9 Sept. Vrachtvrije schepen zijn zeer spaarzaam, bedongen naar Antwerpen *f* 44 per last tarwe, Dundee 58 sh. p. ton vlas, de Oostkust van Engeland 28 sh. per ton raapkoeken.

BURGERLIJKE STAND.

Van den 9den tot en met den 15den September 1853 zijn te *Groningen* geboren 7 zoons en 4 dochters; gehuwd 7 paren; overleden 7 ouden en 3 jongen.

PRIJZEN DER GRANEN, ZADEN, ENZ.

GRONINGEN, 13 *September*.

TARWE.		Zw. Zand 66 ℔	*f* 6,30	» 40 ℔	*f* 3,2
Oude 70 ℔	*f* 10,50	Veen	» »	Zw. Voer 36	» » 2,80
» Oml. 68	» » 9,50	»	» »	» 38	» » 2,95
» 70	» » 10,00	GERST.		» 40	» » 3,10
» 72	» » 10,50	N. Winter 54 ℔	*f* 5,45	BOONEN.	
» Old. 68	» » 9,25	» 56	» » 5,75	N. Paardeb.	*f* 7.10,25,50
» » 70	» » 9,75	» 58	» » 6,05	ZADEN, ENZ.	
» » 72	» » 10,25	Zomer 54	» » 5,05	Gr. Gortp. m.	*f* 9,50 *f* 10,00
» »	» »	» 58	» » 5,35	Par. 100 N. ℔	*f* 13,50 *f* 17
ROGGE.		Knobbe 60	» » 5,85	Old. Koolz.	*f* 11 *f* 12.50
O. Inl. 66 ℔	*f* 7,50	» 62	» » 6,15		a *f* 12.75
» » 68	» » 7.90	HAVER.		Oml. dito	*f* 11,50 *f* 12,75
N. » 68	» » 7,90	Dikke 38 ℔	*f*	Oostfr. dito	*f* 13,25,50,75
» » 70	» » 8,30	» Nieuwe 40	» » 3,10	Lijnzaad	*f* 10 *f* 11,25
» »	» »	» 42	» » 3,25	G. Mosterdz. v.	*f* tot *f*
BOEKWEIT.		» 44	» » 3,40	Raapolie p. v.	*f* 41
Gr. Zd. 64 ℔	*f* 6,00	» 46	» » 3,55	Prijs der Boter.	
» » 66	» » 6,40	» 48	» » 3,75	1ste soort ¼ ton	*f* 35
» » 68	» » 6,80	» 50	» » 3,95		a *f* 36
		O. Bl. Voer 36	» » 2,85	2de » » »	*f* 34
		Bl. Voer 38	» » 3,10		

Oude Tarwe weinig in omgegaan. Nieuwe als genoteerd verkocht. — Rogge in een doen. — Boekweit meer aan en 30 ct. lager afgaande. — Gerst prijshoudend. — Haver ruimer ter veil en weder 15 ct. lager afgegeven. — N. Boonen niet droog, als genoteerd verkocht. — Koolzaad flaauw en weinig in omgegaan. — Gort als voren.

ROTTERDAM, 12 *September*. Tarwe: Zeeuws., Vlaams. en Overm. 20 a 30 cents lager langzaam van de hand gegaan, de beste Jarige van *f* 11,25 tot *f* 12,50; mindere van *f* 10,20 tot *f* 11; afwijkende van *f* 9 tot *f* 10; N. dito van *f* 11,25 tot *f* 13 naar deugd; Pools. en Roode voor dadelijke behoeften, 155 ℔ puike O. witb. Pools. *f* 410; 160 ℔ O. Hoogl. Kleefsche *f* 420; 160 ℔ N. Bovenl. *f* 410; 163 ℔ dito Ris *f* 428; 161 ℔ Jar. dito *f* 425. — Rogge: N. Overm., Zeeuws. en Vlaams., bij ruimer aanvoer 25 cents lager, *f* 8,50 a *f* 9,50; andere soorten meerendeels tot vorige prijzen en bij uitslijting: 152 ℔ Frans. *f* 258; 148 ℔ O. Limb. *f* 250; 148 ℔ Kaukasus *f* 250; 145 ℔ Eupatoria *f* 240; 144 ℔ Fransche *f* 240; 141, 142 ℔ Archangel *f* 235; 142, 143 ℔ N. dito *f* 240; 140, 143 ℔ dito in Entr. *f* 223, *f* 229. — Gerst: Zeeuws., Vlaams. en Overm. Winter *f* 6,20 a *f* 6,60; dito Zomer *f* 5,80 a *f* 6,30; voorts 132 ℔ Pernau te Delfshaven *f* 242. — Haver: Zeeuws. en Inl. Korte *f* 3,50 a *f* 4,50; dito Lange *f* 2,90 a *f* 3 50. — Boekweit, op 140 ℔: N. Noordbrab. *f* 215, *f* 218, *f* 220, *f* 223; grove Fransche *f* 180, *f* 182, *f* 185, *f* 190, *f* 200. — Erwten: Zeeuws. Groene *f* 8,50 a *f* 9,25; Groote dito *f* 9,50 a *f* 11,25; dito Witte *f* 8 a *f* 8,50. — Koolzaad: Vlaamsch gestort 67 p. vl.; Zeeuws. gestort 66 p. vl.; dito in zakken 65½ p. vl.; dito Zomer in zakken 55 p. vl.

AMSTERDAM, 12 *September*. De marktprijzen van Boter waren heden als volgt: Vriesche *f* 45 à *f* 48, Kuinder *f* 42 à *f* 44, Kamper *f* 42 à *f* 44, Deventer *f* 37 à *f* 41, Zwolsche *f* 40 à *f* 43.

AMSTERDAM, 14 *September*. Heden werd verkocht van Tarwe, in entr.: 129 ℔ b. Pools. *f* 390; 127 ℔ mindere dito *f* 375. In cons.: 127 ℔ Mecklenb. *f* 350; 134 ℔ Kub. *f* 375; 124 ℔ Gron. *f* 325; 124 ℔ Fries. *f* 340 bij gerijf. — Van Rogge in entr.: 123 ℔ Odessa *f* 238; 118 ℔ Arch. *f* 225, *f* 230. In cons.: 123 ℔ Odessa *f* 245; 121, 123 ℔ Pruiss. *f* 237, *f* 243; 123 ℔ Donau *f* 242; 122 ℔ dito aan de Zaan *f* 236.

Gerst in een doen, 99 ℔ n. Oldammer winter *f* 180.

Koolzaad traag; Holst. 67 p. vl.; op 9 vat dadelijk 72½ p. vl.; in Nov. 74 p. vl.; Dec. 74½ p. vl.; April 1854 73½ p. vl. — Lijnzaad zonder handel. — Raapolie dadelijk in een doen, op levering wel zoo aangenaam; op 6/w. *f* 40,50; Vlieg. *f* 39,25; Oct. *f* 39,50 a 75 a 50; Nov. *f* 40 50 a 75; Dec. *f* 41; Mei 1854 *f* 41 a *f* 41,25. — Lijnolie op 6/w. *f* 32,25; vlieg *f* 31; Maart, April en Mei *f* 30. — Hennepolie op 6/w. *f* 39,75; vlieg. *f* 38,50.

LONDEN, 9 *September*. Vriesche Boter goed gevraagd en hooger. De aanvoer van versche Ostendsche was grooter dan gewoonlijk en werd tot volle prijzen geheel verkocht. Verder bestond de aanvoer in: 6882 v. van Harlingen, 146 v. van Ostende, 1320 v. van Leer, 958 v. van Havre, 914 v. van Rotterdam en 49 v. van Antwerpen. Men noteert per 100 Eng. ℔ in Eng. shillings: beste Vriesche 104 à 106 sh.; surplus en tweede soort 86 à 98 sh.; Holst. en Kiel 98 à 100 sh.; Groninger 86 à 88 sh.; Emder en Leerder 84 à 88 sh.; Zwolsche 98 à 102 sh.

LONDEN, 12 *September*. Tarwe was heden ferm op vorige weeks prijzen. Gerst schaarsch en gevraagd. Haver is vaster. Boonen en Erwten schaarsch. Best barrel-meel wordt op 33 sh. gehouden, maar koopers zijn tot dezen prijs schaarsch.

De prijzen der granen waren heden op de korenbeurs in Marklane als volgt in shillings per quarter:

Tarwe: witte Essex en Kent 55 à 66 sh.; roode dito 55 à 62 sh.; goedbonte en roode Dantziger 58 à 63 sh.; hoogbonte 60 à 68 sh.; extra 63 à 70 sh.; goedbonte en roode Koningsberger 55 à 61 sh.; Wismar en Rostock 60 à 65; Pommer en Uckerm. 58 à 64 sh.; Silezische 58 à 62 sh.; Deensche 55 à 62 sh.; Brab. en Leuvensche 58 à 62 sh.; Poolsch Odessa en Marianopel 48 à 55 sh.; Riga en Petersb. zachte 48 à 53 sh. — Gerst: Oostzee 25 à 32 sh.; Deensche 28 à 30 sh. — Haver: Vriesche en Groninger 21 à 24 sh.; Deensche en Zweedsche Voer 22 à 23 sh.; Egyptische Boonen 32 à 34 sh. — Erwten: Voer 34 à 36 sh.; fijne kook 42 à 46 sh.

Aanvoeren van vreemde granen in Londen gedurende de afgeloopene week: 88,833 qrs. Tarwe; 9170 qrs. Gerst; 123.790 qrs. Haver, 4155 qrs. Boonen; 780 qrs. Erwten en 350 zakk. Meel.

VEE- en PAARDENMARKTEN.

GRONINGEN, 13 *September*. Er was heden omstreeks 30 stuks rundvee ter markt, dat voornamelijk uit vroegmelkte koeijen en jongvee bestond; de handel was flaauw en voor het verkochte werden hooge prijzen besteed, maar toch iets lager dan op de vorige markt. Melkkoeijen weinig aangevoerd en vette runderen waren er slechts drie stuks, die echter onverkocht zijn gebleven. Voor eene koe is *f* 140 besteed.

Schapen en lammeren, oude en jonge varkens heden weinig aangevoerd, de handel was van weinig beteekenis en voor hetgeen verkocht werd zijn hooge prijzen besteed. Dat de aanvoeren heden zoo gering zijn, en de handel zoo weinig van beteekenis is, is toe te schrijven aan de heden te Rolde (prov. Drenthe) te houdene jaar-, paarden- en beestenmarkt.

ROLDE, 12 *September*. Onze jaarmarkt van Dingsdag l.l. werd door zeer schoon weder begunstigd; er heerschte ook alhier groote levendigheid. Er was veel rundvee aangevoerd en er werd een willige handel gedreven, die voornamelijk in kalfkoeijen bestond, waarin ook de grootste aanvoer bestond. Deze werden verkocht van *f* 70 tot *f* 115; vaalmelkte, niet veel aangevoerd, werden tegen *f* 40 tot *f* 70 à *f* 75 omgezet. De aanvoer van paarden was mede aanzienlijk; gewone werkpaarden werden verkocht van *f* 60 tot *f* 120 à *f* 130, mindere en betere soorten naar rato; veulens van *f* 60 tot *f* 100, *f* 110 en sommigen zelfs hooger. In schapen werd tegen hooge prijzen veel handel gedreven, en de aangevoerde varkens zijn, zoowel oude als jonge, bijna allen verkocht.

AMSTERDAM, 12 *September*. Heden werden aangevoerd 263 vette runderen, golden *f* 170, *f* 160 en *f* 150; 181 melk- en kalfkoeijen *f* 120, *f* 110 en *f* 100; 154 vette varkens 50 en 52 cent het Ned. ℔; 62 magere varkens *f* 14, *f* 12 en *f* 10; 65 schapen *f* 24, *f* 22 en *f* 20.

LONDEN, 12 *Sept.* De vraag naar runderen was heden zeer klein en vele bleven onverkocht, de meeste handel had plaats tot 2 d. lager. Schapen vonden koopers tot vorige prijzen, maar de stemming was in daling. Kalveren en varkens gingen traag van de hand zonder prijsverandering. Men betaalde voor runderen 3/6 a 4/4, schapen 4 a 5/4, lammeren 4/6 a 5/6, kalveren 3/10 a 4/10, varkens 3/4 a 4/. De aanvoer van vee bestond vorige week in 972 ossen, 405 koeijen, 7070 schapen, 896 kalveren en 263 varkens. Op de markt van Smithfield waren heden te koop aangeboden: 6080 runderen, 28,474 schapen, 320 kalveren en 350 varkens.

PRIJSCOURANT DER EFFEKTEN.

Amsterdam, 14 *September*.

NEDERL., Werk. Schuld 2½ pCt. 61⅞, 62,⅛, 62¼; Dito Dito 3 pCt. 74⅞, 75⅛, 75⅜; Dito Dito 4 pCt. 93⅞, 94¼, 94¼; Amortisatie-Syndicaat 3½ pCt. 93½; Handelmaatsch. 4½ pCt. 128; Haarlemmermeer 4½ pCt. 100. — SPANJE, Onbep. Stukk. 1 pCt. 21 1/16, 22¼, 22¼; Dito 3 pCt. 46¾; Dito Binnenl. à 6/m. 3 pCt. 41⅞, 42¼, 42½; Coup. Bewijzen 5⅞, 5⅞, 5¼; Amort. Schuld 4 7/16. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. 38 7/16, 39, 38 5/16.

RUSLAND, Obl. *Hope* 1798 en 1816 5 pCt. 108, 108¼, 108¼; Dito Dito 1828 en 1829 5 pCt. 107⅞; Certific. bij Dito 1831 en 1833 5 pCt. 97⅞; Dito 4½ pCt. 99¼; Dito bij *Hope* pCt. 92⅞, 92⅝, 92⅞; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. 91,

91⅜, 91⅜; Inschr. in Assign. 6 pCt. 74⅜; Certific. van Dito 6 pCt. 74½, 74⅝. — OOSTENRIJK, Met. 5 pCt. 80¼, 80¾; Dito 1852 5 pCt. 80⅛, 80½; Dito Nieuwe 1847 2½ pCt. 41⅜, 41 11/16; Dito 1851 en 1852 2½ pCt. 41¼, 41½; Dito Nieuwe 5 pCt. 93⅜, 93⅝, 93⅝; Metall. Lo. B. 5 pCt. 93⅝, ⅝, ⅝; Weenerb. bij *Goll en Co.* 5 pCt. 87; Braz. 4½ pCt. 96⅛; Mexik. 23¾, 13/16, 15/16; Peru 4½ pCt. 77; Gren. 2½ pCt. 21⅛; Dito Uitg. 8⅞, 9⅛; Venez. Uitg. 15, 1/16; 5 pCts. Eng. Russen 104½.

De hernieuwde daling van Londen van heden, deed ook hier aanvankelijk vele verkoopers tot lagere prijzen in Holl. en vreemde effekten te voorschijn komen, doch de menigte van koopers, die zich voor de meeste soorten op de verlaagde prijzen opdeden, heeft eene verdere daling niet alleen gestuit, maar hebben zich zelfs eenige fondssoorten, voornamelijk Holl. en Oostenr., nog boven de slotprijzen van gisteren hersteld. — De huidige half-maandelijksche verrekenings-dag bragt ook veel levendigheid te weeg. — Het geld op prolongatie was heden zeer ruim en à ½ pCt. lager dan gisteren aangeboden. — Gren. Onbep. St. 2½ pCt. 20⅞, 21⅛; Mexik. Onbep. St. 23 5/16, ¾, 11/16.

Koers van het Geld: Beleening 2½, Prolong. 2½, 3, 2½; Disconto 2 pCt.

Laatste Prijzen te 5 uur. Integr. 2½ pCt. 62¼; Spaansche 1 pCt. 22¼; Binnenl. 3 pCt. 42⅛; Metall. 5 pCt. 80 11/16; Dito 1847 2½ pCt. 41 11/16.

ADVERTENTIEN.

*** Op de ALGEMEENE VERGADERING van het **GENOOTSCHAP:** ***ter Bevordering van Nijverheid***, te ***ONDERDENDAM***, gehouden op den 15den Junij 1853, zijn ter BEANTWOORDING uitgeschreven de navolgende **PRIJSSTOFFEN:**

I. Het Genootschap verlangt eene zooveel mogelijk volledige en naauwkeurige oeconomisch-statistische beschrijving der Warmoezerijen-teelt in haren geheelen omvang, zooals die in en bij Groningen gedreven wordt, met aanwijzing der middelen, waardoor deze belangrijke nijverheids-tak uitgebreid en verbeterd kan worden. — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855. Belooning voor het beste en goedgekeurd wordende antwoord, de *tweede* Gouden Medaille.

II. Hoedanig is de verhouding tusschen de waarde van Mangelwortels, Geele Peenen en Aardappelen als voedingmiddelen voor verschillende veesoorten? Wat leert de ondervinding nopens den invloed, dien deze verschillende voedselstoffen op de vorming van vleesch, spierkracht, vet en zuivel uitoefenen? Welke grondsoorten vereischen zij, om wel te slagen, en hoe groot is de gemiddelde opbrengst van elk derzelve? — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855. Belooning de *tweede* Gouden Medaille.

III. Op welke Gronden van dit Gewest en bij welke Gewassen kan met vrucht eene kalkbemesting worden aangewend? In welken staat, wanneer, op welke wijze en in welke hoeveelheid moet deze meststof op verschillende Grondsoorten en bij verschillende Gewassen worden aangewend? — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855. Belooning de Zilveren Medaille.

IV. Welke werking heeft er bij het broeijen van het Hooi plaats? Welke verandering ondergaan, bij de verschillende graden van broeijing, de bestanddeelen van het Hooi, en welke zijn de gevolgen, die daaruit, opzigtelijk de mindere of meerdere deugdelijkheid van het Hooi als voedingsstof voortvloeijen? Door welke middelen kan men de broeijing voorkomen of wijzigen, en in hoever kan dit, zonder de waarde van het Hooi te verminderen, plaats vinden? — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855. Belooning de *tweede* Gouden Medaille.

V. Het Genootschap verlangt: *A.* eene Geschiedenis over verschillende gewestelijke Waterschappen van vroegeren en lateren tijd; *B.* eene duidelijke aanwijzing van den invloed, welken zij op onze gewestelijke Landhuishouding hebben uitgeoefend. — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1856.

Op de beantwoording dezer twee vragen in eene Verhandeling, wordt de *eerste* Gouden Medaille — op de beantwoording van elk der vragen afzonderlijk wordt ter belooning gesteld de *tweede* Gouden Medaille.

VI. Hoe of waardoor werkt overvloedige en aanhoudende regen, vooral gedurende het Winterhalfjaar, zoo nadeelig op de te Veld staande Gewassen, en door welke middelen kan men die schadelijke werking tegengaan of wel matigen? — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855. Belooning de Zilveren Medaille.

VII. Kan men aannemen, dat duiventillen, waarop zoogenoemde veldvliegers (in de nieuwe Jagtwet *Veldvlugters* genoemd) gehouden worden, voor den landbouw zoo nadeelig zijn, als door sommigen beweerd wordt? — Zoo ja — waarin bestaan dan bepaaldelijk die nadeelen, en zijn er ook voordeelen tegenover te stellen? — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855. Belooning de Zilveren Medaille.

VIII. Waaraan moet het toegeschreven worden, dat men in dit Gewest sedert de laatste jaren veel minder Schapen aanhoudt dan wel vroeger? Geeft het aanhouden van een grooter aantal Schapen voor onze gewestelijke Landhuishouding geene goede berekening, en zoo neen, waarom niet? aangezien toch het Schaap door alle tijden heen onder de nuttigste en winstgevendste huisdieren gerangschikt is geworden. — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855. Belooning de Zilveren Medaille.

IX. Het is bekend, dat er in sommige jaren door de zoogenoemde schadelijke dieren, vooral door eene menigte insecten, belangrijk nadeel in de landhuishouding wordt veroorzaakt, eene schade, niet zelden vermeerderd door de ondoelmatige of wel geheel verkeerde middelen, die men dikwijls aanwendt, om haar te verhinderen. Niet zelden toch worden door den mensch diersoorten op 't nadrukkelijkst vervolgd, die hem in 't bestrijden van vele zijner natuurlijke vijanden behulpzaam zijn, en andere in bescherming genomen, waarvan hij niet weinig nadeel heeft te wachten. Deze misvatting heeft doorgaans zijn' oorsprong in gebrek aan kennis van de huishouding dezer dieren, eene kennis, die, vooral ten opzigte der insecten, over 't algemeen zóó gering is, dat men de soorten alleen door weinige namen van elkander weet te onderscheiden en niet zelden hetzelfde dier in de verschillende toestanden zijner ontwikkeling voor een geheel ander wezen houdt.

Om deze, voor de landhuishouding hoogst belangrijke kennis aan de zoogenoemde schadelijke dieren meer te verbreiden, verlangt men een werkje, in een' populairen toon geschreven, en geschikt om als leesboek in handen van 't algemeen en als Handboek bij 't schoolonderwijs deze nuttige kennis reeds bij de jeugd aan te kweeken en vooral onder den landbouwenden stand uit te breiden, en dat dus bevat:

Een overzigt van de dieren, die ons in de Landhuishouding meer of minder schade toebrengen, met aanwijzing van hunne leefwijze, voortplanting, natuurlijke vijanden enz., en opgave van de middelen, die aangewend kunnen worden om hunnen schadelijken invloed tegen te gaan of te voorkomen. Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1857. Belooning de *eerste* Gouden Medaille.

Alle antwoorden, welke naar eenen prijs dingen, zullen leesbaar en bij voorkeur in de Nederduitsche taal moeten zijn opgesteld; wordende echter het gebruik der Fransche, Engelsche, Latijnsche en Hoogduitsche talen, mits met eene Italiaansche letter geschreven, toegelaten. Zij zullen niet mogen zijn geschreven met de eigene hand des inzenders, noch met diens naam en woonplaats onderteekend; maar moeten voorzien zijn van eene zinspreuk, en vergezeld wezen van een verzegeld biljet, op de buitenzijde dezelfde spreuk voerende, en in welks binnenzijde een kenbaar merk zal zijn gesteld, ten einde in geval van niet-bekrooning het ingezonden stuk op vertooning van dat merk kan worden terugbekomen. In dit biljet zal het naambriefje, met dezelfde zinspreuk als het antwoord voorzien, almede verzegeld, moeten zijn ingesloten.

Degene, die zich, vóór de toewijzing van den prijs, op eenigerhande wijze bekend maakt, zal van alle aanspraak op denzelven verstoken zijn.

Alle bekroonde stukken blijven den eigendom van het Genootschap; zullende ieder Schrijver, bij het ontvangen van den uitgeloofden prijs, zich verbinden, om hetzelve noch geheel noch gedeeltelijk, zonder goedkeuring van het Bestuur, te doen drukken.

Namens het Bestuur:
Mr. A. J. VAN ROIJEN,
Secretaris.

*** **VERGADERING** der AFDEELING *WINSCHOTEN* van het **Nederlandsch Zendelinggenootschap**, op WOENSDAG den 21sten September 1853, des namiddags te twee uur, ten Huize van E. VAN DIJK, te *Winschoten.*

Voldoende aan den last, hem opgedragen, voegt de ondergeteekende bij deze kennisgeving eene dringende uitnoodiging aan de Leden, om ook deze **Herfstvergadering** met getrouwheid te willen bijwonen.

U. P. GOUDSCHAAL,
Secretaris.

PREDIKANTEN-VEREENIGING

in de Provincie Groningen.

VERGADERING op DINGSDAG den 27sten September aanstaande, des voormiddags precies **te tien uur,** in het CONCERTHUIS. — PREDIKANTEN, die geene AGENDA ontvangen hebben, kunnen Leden der Vereeniging worden door ter Vergadering te verschijnen.

J. DOUWES, Jr.,
Scriba.

N. N.

wordt alsnog vriendelijk uitgenoodigd, zich **duidelijker te verklaren.**

*** VERGADERING der **LEDEN** van het Genootschap ***ter bevordering van Nijverheid***, te *ONDERDENDAM*, op MAANDAG den 19den September 1853, des middags te 3 uur, in het ZIJLVESTERHUIS.

De Secretaris:
Mr. A. J. VAN ROIJEN.

HEDEN, VRIJDAG AVOND

te 7 uur, **MUZIJK** bij den Kastelein **VORENKAMP**, te *Helpman.*

Concert

van **J. DE CORNILLON**, op ZATURDAG den 17den dezer, des avonds te 7 uur, in de GROOTE CONCERTZAAL in de Poelestraat.

Entrée *f* 0,99. — H.H. STUDENTEN en MILITAIREN 50 Cents.

KAARTJES zijn te bekomen ten Huize van A. DE CORNILLON, Heerestraat, en aan het CONCERTHUIS.

GEWONE HARDDRAVERIJ

te ***BERGUM***,
op **DINGSDAG** den 20sten September 1853.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Getrouwd:

E. W. SCHRADER CANNEGIETER,
van *Franeker*,
met
H. A. S. LAURMAN,
van *Oosterlittens.*

WEIDUM, 10 September 1853.

*** Getrouwd:

J. BRONGERS
met
A. OETZES.

GRONINGEN, 15 September 1853.

*** Heden beviel van een' ZOON H. STRATINGH, geliefde Echtgenoot van

Mr. **H. J. OFFERHAUS.**

DELFZIJL, 9 September 1853.

*** HOOGEZAND, 11 September 1853. Heden beviel van eenen ZOON ALKE LEEMHUIS, geliefde Echtgenoot van

A. MULDER, *Rijks-Ambtenaar.*

*** NIEUWE SCHANS, 12 September 1853. Bevallen van een welgeschapen, doch levenloos *MEISJE*, A. R. NIEHOF, geb. JONKER.

*** Heden beviel van eene DOCHTER F. HORREÜS DE HAAS, Echtgenoot van

H. J. DAUZON.

DE WIJK, 14 September 1853.

*** MIDDELSTUM, 14 September 1853. Bevallen van een *MEISJE* G. ROODA—OOST.

*** Het lieve Kind, voor nog geen zes weken als een gave Gods tot ons gekomen, is heden weêr heengegaan tot Hem, die vol liefde 't ons gaf, en vol liefde 't weêr afvroeg.

OUDKERK, 10 September 1853.

H. BROUWER.
M. W. BROUWER—VERKOUTEREN.

Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed, in de blijde hoop des Eeuwigen levens, mijne geliefde Echtgenoot, GRIETJE HAMSTER, in den ouderdom van ruim 33 jaren, met wie ik slechts één jaar en 4 maanden in een' genoegelijken echt mogt verkeeren, mij nalatende een' zuigeling van slechts vier weken. Hoe zwaar mij dit verlies ook treft, hoop ik door de kracht Gods in Zijnen altoos wijzen en heiligen wil te berusten.

MIDWOLDA, 11 September 1853.

H. T. HOVINGA.

*** Heden morgen te vier uur trof mij de gevoeligste slag mijns levens, door het overlijden van mijne, zoo hartelijk geliefde Echtgenoot, JANTJEN CLAASSENS DIJKHUIZEN, met wie ik achtenvijftig en een half jaar in den echt verbonden was. Zij bereikte den ouderdom van ruim achtenzeventig jaren; eene ongesteldheid van slechts vier dagen maakte een einde aan haar in alle deelen werkzaam en Christelijk leven; ik en mijne nog overgebleven 7 Kinderen, 4 Aangehuwden, eenendertig Kleinkinderen en elf Achter-Kleinkinderen betreuren diep haar verlies.

SPIJK, 11 September 1853.

S. J. GROENEWOLT,
Genees-, Heel- en Vroedmeester.

*** Het heeft den vrijmagtigen God behaagd, tot bittere droefheid van mij en mijne Kinderen, heden middag van onze zijde weg te nemen mijn' innig geliefden Echtgenoot, den Heer JOHANNES ELIAS VAN BUUREN, in den ouderdom van 50 jaren en 8 maanden; mij nalatende 10 Kinderen, waarvan 2 uit een vorig huwelijk. — Allen die den Overledene in zijn zorgdragend leven gekend hebben, zullen beseffen, wat wij in hem verliezen.

Vrienden en Bekenden gelieven deze als eene bijzondere en algemeene kennisgeving aan te nemen.

DELFZIJL, 13 September 1853.

GEERTRUIDA BORST,
Wedw. J. E. VAN BUUREN.

Boekverkooping

in het REVENTER.

De Boekverkooper **J. DOESBURG** zal op MAANDAG den 24sten October e.k. en volgende dagen, publiek verkoopen: de nagelaten **BIBLIOTHEEK** van wijlen den WelEd. Gestr. Heer Mr. J. A. FRUITIER, Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw en oud-Lid van de Gedeputeerde Staten der Prov. *Groningen;* — benevens eene verzameling GODGELEERDE, REGTSGELEERDE, GESCHIED- en LETTERKUNDIGE WERKEN; waarvan de CATALOGUS binnen kort zal te bekomen zijn.

GASBEZUINIGING.

Door den Boekhandelaar **N. DE ZWAAN**, te *Utrecht*, is uitgegeven: eene **HANDLEIDING TOT EEN ZUINIG GASVERBRUIK; Geschiedenis, Behandeling** en **Voordeelen** van het **Gas**, benevens eene **duidelijke verklaring** van het **Zamenstel** en **Gebruik** van den **Meter.** Prijs *f* 1.

Nog ziet bij denzelfden Boekhandelaar het licht: **TUINBOEKJE VOOR IEDEREEN**, of **Aanwijzing** wat in **elke maand** in den **Moes- en Bloemtuin, Boomgaard,** en **Oranjerie** te doen valt. Naar de 25ste Engelsche Uitgave, door ***R. C. AFFOURTIT***, Bloemist te *Utrecht.* Prijs *f* 0.80.

Aanbesteding.

Het GEMEENTEBESTUUR van *OOSTDONGERADEEL* zal, op WOENSDAG den 21sten September 1853, des namiddags te drie uur, in het GEMEENTEHUIS te *Metslawier*, onder de vereischte goedkeuring, bij inschrijving en opbod aanbesteden:

Het MAKEN der AARDEBAAN, om te dienen tot KUNSTWEG, van den zoogenoemden Heerenweg, loopende van af de Til bij het Dorp *Morra*, tot in de nabijheid van het Dorp *Anjum*; welke WEG, 2461 Ellen lang, bijna geheel verbreed en p. m. 1,25 El opgehoogd moet worden.

Het Bestek en de Voorwaarden dezer Aanbesteding liggen van af heden ter lezing aan de PROVINCIALE GRIFFIE, in het GEMEENTEHUIS te *Metslawier*, in sommige HERBERGEN te *Leeuwarden*, *Dockum*, *Buitenpost* en in de Gemeente, en is te verkrijgen bij den Boekhandelaar SCHAAFSMA, te *Dockum.*

De aanwijzing in loco zal worden gedaan op den dag van de Aanbesteding, des voormiddags te tien uur, te beginnen bij het Dorp *Anjum.*

METSLAWIER, 13 September 1853.

Het Gemeentebestuur voornoemd:
J. M. VAN HAERSMA DE WITH, *Burgem.*
S. WITTEVEEN, *Secretaris.*

*** Mr. **B. HAITZEMA VIËTOR**, Notaris te *Winschoten*, gedenkt, op DINGSDAG den 27sten September 1853, des avonds te zeven uur, ten Huize van den Logementhouder EGGO VAN DIJK, te *Winschoten*, in openlijke veiling te verkoopen:

Eene aanzienlijke nieuw doortimmerde BEHUIZING, tot allerhande Affaires geschikt, staande in de Blijhamsterstraat te *Winschoten*, thans bewoond door den Goud- en Zilversmid D. MULDER.

B. HAITZEMA VIËTOR.

MORGEN NAMIDDAG VAN 2-5 UUR

te bezien, de **GOEDEREN**, welke op MAANDAG den 19den September 1853, des morgens te 10 uur, in het VERKOOPHUIS in de OOSTERSTRAAT alhier publiek zullen worden verkocht.

HEKKEMA & BARLINCKHOFF.

MODERATEUR-LAMPEN,

in PORSELEIN en BRONS, uit de zeer geachte Fabrieken van **CAPY & CAUCHY, VAUVRAY, POUGET** en **PAILLARD**, te *Parijs;* fraai van vorm, goedkoop in Prijs en voor welker deugdelijkheid wordt ingestaan. Benevens de ***PATENTWASKAARSEN***, die een helder licht geven en zuinig branden, uit de Fabrijk van N. D. BRANDON en COMP., zijn te bekomen bij G. COPINGA, aan de Groote Markt.

Bij de Erven **H. WITKOP**, in de Steentilstraat, zal op heden worden geslagt: een Buitengewoon Vet en Blank **ZOETEMELKS KALF.**

A. E. Datema,

aan de Groote Markt, heeft heden ontvangen: Beste **TEXELSCHE OESTERS** voor *f* **2,50** de honderd.

Ondergeteekende belast zich met het **inkoopen** van **VASTE GOEDEREN**, bij PUBLIEKE VERKOOPINGEN, en biedt zijne diensten alzoo aan.

R. SMITH.

Dr. J. SCHNEIDER spreekt zeer gunstig over de geneeskracht der **GOLDBERGERSCHE KETTINGEN** in zijne Verhandeling over Electriciteit.

„Het Rheumatismus is eene ziekte, die reeds sedert menschen weten zeer vèr verspreid en reeds bij de oudste Geneesheeren bekend was. Zij heerscht in alle landen, onder elke hemelstreek, in het Noorden zoo wel als in het Zuiden, ja zelfs in de heete keerkringsgewesten," zegt Dr. S., en gaat dan voort te bewijzen, dat men vóór het bekend worden van het electro-galvanismus geen krachtig middel daartegen gekend heeft. Hij spreekt van den magneet, dien men tot genezing van verschillende ligchamelijke kwalen aangewend heeft, van FRANS MESMER, die op het einde der vorige eeuw zooveel opziens in *Weenen* en *Parijs* daarmede maakte, van het electro-galvanische rotatiewerktuig, waarmede groote Geneeskundigen zich lang onledig hielden, tot het „eindelijk den Heer GOLDBERGER gelukte, een' Electro-Magnetischen Ketting uit te vinden, die aan de verwachtingen, welke men van zulk een middel kon vormen, geheel beantwoordde."

Deze Verhandeling van Dr S., die zeer interessant is, wordt in onderstaande Dépôts der Goldbergersche Kettingen gratis afgegeven, onder den titel:

SCHAT DER GENEESKRACHT van de Galvano Electrische Kettingen van Goldberger.

De Echte Kettingen worden voor *f* 1.80, *f* 2.70, *f* 3.60 en *f* 5.40 verkocht.

Te *Amsterdam* in het VERKOOPHUIS; te *Assen* bij H. P. A. VAN GORCUM; te *Delfzijl* bij A. W. KEYZER; te *Groningen* bij C. RIKKERS en M. GAARBEEK; te *Hoogezand* bij F. M. DIKEMA; te *Meppel* bij J. M. BARTH; te *Pekela* bij J. T. FELDBRUGGE; te *Veendam* bij S. SAVENYE; te *Winschoten* bij WASMAN en in de overige Steden des Rijks.

Er wordt door den ondergeteekende een **EERSTE ONDERMEESTER** tegen **den 1sten November** gevraagd, bovenal geschikt om op eene **beschaafde** wijze met **Kinderen** te kunnen omgaan.

R. G. RIJKENS.

Zoo spoedig mogelijk wordt gevraagd: Een **COMMISSIONNAIR** in ***KOLONIALE GOEDEREN***, die geregeld twee keer per jaar de Provinciën ***Groningen*** en ***Vriesland*** bezoekt, en die zich tevens met den **verkoop** van **LAMPKATOEN** zoude willen belasten, tegen eene **Provisie** van **5 pCt.** Adres, franko onder letters H. M., bij den Boekhandelaar C. JENNES, te *Enschede.*

ER WORDT GEVRAAGD:

Een **LEERLING** in eene ***Kruideniers- en Tabaksaffaire***, om dadelijk in dienst te treden. Inclinerenden gelieven zich met *franko Brieven* te vervoegen aan het BUREAU DEZER COURANT onder letter Z.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

gedaan te *Groningen;* medegedeeld van wege het Genootschap: *Ter bevordering der Natuurkundige Wetenschappen.*
SEPTEMBER **1853.**

DAGEN.	BAROMETER op 0°.			THERMOMETER			VOCHTIGHEIDS-TOESTAND.			WINDSTREEK.			LUCHTGESTELDHEID.		
	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 u.	2 u.	8 u.	8 u.	2 u.	8 u.	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 uur.	2 uur.	8 uur
4	766,28	767,58	769,17	15,7	18 0	14,1	0,88	0,76	0,97	N.	N.	N.t.W.	bewolkt	bewolkt	weinig bewolkt
5	770,67	770,44	770,96	14,0	17,5	13,5	0,95	0,78	0,98	N.t.W.	N.t.O.	N.N.O.	weinig bewolkt	„	helder
6	770,73	768,29	766,46	13,0	17,0	14,1	0,92	0,74	0,95	N.N.O.	N.N.O.	N.	helder	weinig bewolkt	bewolkt
7	761,55	759,36	758,59	13,7	16,1	14,0	0,90	0,79	0,95	„	N.	„	betrokken	bewolkt	„
8	757,40	757,43	758,56	13,8	17,5	13,7	0,92	0,81	0,95	N.	„	„	bewolkt	„	weinig bewolkt
9	759,08	759,68	761,29	13,8	18,2	14,3	0,97	0,77	0,94	„	N.t.O.	N.N.O.	betrokken	„	„
10	760,57	759,85	760,15	13,3	18,9	14,7	0,97	0,81	0,95	N.O.t.N.	O.	O.	weinig bewolkt	„	helder

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.